

Uprava str. 4

Strateški razvoj str. 7

Fotovoltaika str. 9

Po poklicu sem str. 11

Intervju s Petrom Gruberjem str. 12–15

Reportaža str. 18–19

Maraton POLI str. 24

Revital str. 26

Restavracija Pan str. 27

Iz vsebine

4 Uprava

5 Talum Aluminij, Talum Ulitki

6 Slovenski kemijski dnevi

7 Strateški razvoj

8 Službe

9 Fotovoltaika

10 Talum Livarna

11 Po poklicu sem

12-15 Intervju

16 Fotografije meseca

17 Postanek

18-19 Reportaža

20-23 Zdravje

24 Maraton POLI

25-26 NK Aluminij

26 Revital

27 Restavracija Pan

28-29 Fotoreportaža

30 Zanimivosti

31 Križanka

Naslovnica: dipl. ing. Peter Gruber

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: darko.ferlinc@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice, ter Srdan Mohorič, član.

Jezirovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: Srdan Mohorič, intervju prevedla: Barbara Jarh Ciglar.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Pozitivna smer

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

Nekje na sredi krize, ki že nekaj časa vlada (predvsem zahodnemu) svetu, Evropi, Sloveniji in tudi Talumu, se je zaslišal rek, da nikoli več ne bo tako, kot je bilo. In vsa ta krizna leta poslušamo zgodbo o zategovanju pasu in štejemo luknje na njem. Mnogi smo se morali odpovedati marsičemu, da bi lahko preživel. V Talumu smo ustavili več kot polovico proizvodnje primarnega aluminija, predvsem pa smo se morali odpovedati delu plač. Jih torej znižati.

Razmišljanji, ki sta ju za septembrsko številko Aluminija napisala predsednik Uprave Marko Drobnič in član Uprave mag. Franc Visenjok, govorita prav o tem. Tudi Talumu se lahko zgodi, da se bo znašel v zgoraj zapisanem reku in bistveno spremenil svoj položaj v aluminijski industriji. Najbrž teži k temu tudi evropska politika, ki ne predvideva povečevanja proizvodnje električne energije, ampak zmanjševanje njene porabe.

Po zadnji anketi spada stalnost zaposlitve, med najvišje ocenjene kategorije zadovoljstva zaposlenih. V tej krizi je najbrž pomembnejša od višine plač. In ko bomo nekega dni izšli iz krize, se bodo, predpostavljam, dvignile tudi plače.

Da bi vsi zaposleni razumeli stanje, v katerem je Talum, njegovo politiko, filozofijo, vizijo in strategijo, da bi spoznali in začutili vrednote, ki bi morale prevlado-

vati, bo potrebnega veliko dela na področju komuniciranja. Ni (pre)težko prenašati bremena, če človek ve, zakaj ga nosi. Narobe pa je, ko breme postane Sizifova muka. In če zaposleni v Talumu nosimo del bremena, moramo vedeti, zakaj.

Uprava je s svojim načinom dela na dobri poti, da popelje Talum v novo obdobje. Na novo pot. Zdi se, da je ustvarjalno vzdušje v tovarni na visoki ravni. Ljudje so pripravljeni veliko delati in mnogi med njimi so zagledani v nove proizvode in storitve. Menim tudi, da se Uprava trudi ustvariti ugodno delovno klimo, ki je in bo, med drugim, posledica dobrega notranjega komuniciranja.

Pozitivna naravnost vodstva skupine se mora prenesti tudi na t. i. drugo raven vodenja, to je na direktorje odvisnih družb in vodje služb. Seveda pa gre tok pozitivizma tudi v obratni smeri.

Vse to so dolgotrajni procesi. Na hitro ne gre nič. Zato so (pre)hitre odločitve in prehitro delovanje na tem področju lahko včasih tudi nevarne.

Medtem ko to pišem, je padla vlada. Ob izidu časopisa to ne bo več novica. Za nekatere ekonomiste je padec vlade olajšanje, saj pričakujejo predčasne volitve in s tem novo vlado, novo ekipo, ki bo mogoče sposobna potegniti gospodarski voz v Sloveniji vsaj nekoliko naprej. Predvsem

pa pričakujejo primerno okolje za napredek.

Taka vlada, ki bi znala postaviti ugodne razmere za razvoj gospodarstva, bi bila zagotovo dobrodošla tudi za Talum, ki ta trenutek, mogoče bolj kot kdaj prej, potrebuje prave sogovornike in odločevalce pri problemu cene in oskrbe z električno energijo.

Zelo zanimiv je intervju. Peter Gruber dela z našo tovarno že trideset let. V TGA je prišel leta 1981. Mnogi se še spomnimo, kako je bila »fabrika« videti takrat. Peter Gruber je spremljal praktično ves njen razvoj, posebej pa seveda razvoj proizvodnje rondel in rondelic; te proizvode prodaja še danes.

Da se v Talumu kar nekaj dogaja, nam pripovedujejo prav vsi, ki so za to številko pripravili prispevke. In iz vsega veje zagnanost, pripravljenost in zavzetost za spremembe. Za drugačnost. Za nekaj novega. Prav na vseh področjih. In dokler se bo to dogajalo, se nam ni treba bati za prihodnost, kakršna koli že bo. V socializmu smo govorili o svetli prihodnosti, danes je dovolj, če rečemo samo prihodnost.

Poletje je za nami, počitnice po večini tudi. Bolj ali manj smo si napolnili baterije, da bomo lahko delali. In naj bodo vse naše delo, vsa naša razmišljanja in vsi naši odnosi usmerjeni v pozitivno smer. Delajmo za dobrobit Taluma. Saj smo na koncu koncev mi (vsi) Talum.

»Ni (pre)težko prenašati bremena, če človek ve, zakaj ga nosi.«

UPRAVA

Gospodarnost gospodarstva

MARKO DROBNIČ

FOTO: SRDAN MOHORIC

Marko Drobnič, predsednik uprave

Za iztočnico svojega pisanja bom citiral dr. Janeza Potočnika, evropskega komisarja za okolje, ki je zapisal: »V sedanji gospodarski krizi je težko upravičevati usmerjanje vseh naših prizadevanj v kar koli drugega kot v ustvarjanje delovnih mest in gospodarsko rast. Pri iskanju rešitev ne smemo biti ukleščeni v sedanje gospodarske strukture, temveč moramo ustvarjati spodbude za preoblikovanje. Če bomo še naprej izkoriščali obstoječe vire v takšnem tempu kot zdaj, bomo za preživetje potrebovali dvakrat več virov, kolikor jih je sploh razpoložljivih. Rešitev za pomanjkanje virov, ki smo mu priča, ni v upočasnjevanju gospodarske rasti, temveč v tem, da porabimo manj in proizvedemo več ter svoje proizvode nadomestimo, ponovno uporabimo, popravimo in recikliramo. Gospodarnost ravnanja z viri in konkurenčnost nista nezdržljivi; že danes lahko namreč opazimo, da so tiste države v Evropi, ki so najbolj gospodarne z viri, tudi med najbolj konkurenčnimi.«

Gospodarnost ravnanja z viri je torej ključnega pomena za naš obstoj, nadaljnji razvoj in doseganje konkurenčnosti. Preliminarni rezultati raziskave, ki nam jih je predstavil Ekonomski inštitut Pravne fakultete, kažejo tri

dejstva: smo med energetske najučinkovitejši podjetji v naši branži v Evropi; po produktivnosti in stroškovni učinkovitosti smo nad povprečjem podjetij v naši branži v Evropi; po strošku oskrbe z energijo smo v najslabšem položaju med primerljivi podjetji v naši branži v Evropi. Gospodarnost upravljanja virov in ravnanja z njimi pri nas torej ni vprašanje. Zavedati se je treba, da imamo v produktivnosti in stroškovni učinkovitosti še nekaj rezerv, ki jih moramo v naslednjem obdobju odpraviti oziroma jih izkoristiti ter tako postati na tem področju še boljši. Moramo se prestrukturirati in postati bolj neodvisni od vira energije, ki je danes pri nas še vedno ključnega pomena – od elektrike. Če je bil elektrolizni aluminij včeraj še naše srce, jutri ne bo več. Okoljska in energetska politika Evrope sta naravnani tako, da nam v naslednjem obdobju ne bosta prizanesli. Danes je elektrolizni aluminij lahko naše pomagalo, da spremenimo programe. Koliko bomo uspešni, je odvisno od nas, za prestrukturiranje pa potrebujemo čas. Ta bo za nas izredno pomemben. Krajši ko bo, bolj bo boleče. Imamo usmeritve in cilje, poznamo pot. Ne bo pa šlo čez noč. Tudi končal bom z besedami evropskega komisarja za okolje,

ki pravi: »Prehod na gospodarnost ravnanja z viri je neizogiben. Kljub temu pa imamo možnost, da to spremembo izpeljemo na način, ki bo podjetjem, ki za prilagoditev potrebujejo več časa, omogočil manj boleč prehod.«

Prav slednje me navdaja z optimizmom. Upam, da bodo tudi

upravljavci našega premoženja in odločevalci v Sloveniji razumeli to sporočilo in ga udejanjili. To je osnova, vse drugo je odvisno od nas. Strategije in cilji, ki v tem času nastajajo v skupini za naslednje srednjeročno obdobje, so ambiciozni, a uresničljivi. Zmoremo po novi poti? Zagotovo. □

Ravnali smo kot zasebno podjetje

Mag. Franc Visenjak, član Uprave

MAG. FRANC VISENJAK

FOTO: SRDAN MOHORIC

Moje pisanje v tovarniško glasilo je usmerjeno na dogajanje v podjetju. Zdi se mi, da bi bil najbolj zadovoljen, če bi to brali samo mi, ki smo za to ograjo, in upokojenci, ki še vedno mislijo, da je to tudi njihova tovarna. Toda vem, da to berejo tudi drugi, ki nas ocenjujejo z drugimi očmi. V tem krutem svetu pa ne veš, ali je napisana beseda tebi v dobro ali snov za sklepe, ki ne koristijo podjetju.

Pa naj bo, kakor bo! Napisal bom, kaj mi leži na duši.

V časniku Finance sem prebral: Zasebna podjetja so – če niso želela končati v stečaju ali se izogniti agoniji – morala plače znižati konec leta 2008 ali 2009. To je bilo zapisano 12. septembra 2011.

Pa tega niso naredila samo zasebna podjetja. To smo naredili tudi v Talumu pa še marsikaj, da smo lahko preživeli. Toda ali

smo to naredili dobro za lastnike, tega ne vemo. Niso nam povedali, mogoče sploh niso opazili. Enako vprašanje se postavlja nam, zaposlenim. Ali mi razumemo, da je to bilo nujno narediti? Ali smo mogoče premalo poudarjali težko stanje podjetja? Kaj bi pravzaprav morali narediti drugače, da bi bili danes bolj sposobni obvladovati težave? Odgovori za nazaj nam seveda ne pomagajo. Ne pomagajo nam niti grožnje sindikatov družbene nadgradnje, kajti njim so v vseh teh letih plače rasle, pa niso tako daleč, da bi razumeli, da je vir njihovih plač v uspešnem gospodarstvu.

Spet se ustavimo pri sebi, pri nas za ograjo. Sposobni moramo biti obvladovati dogajanje v naši plačni politiki. Še vedno moramo iskati rešitve za celotno podjetje, ne samo za dele. Ne smemo pozabiti, da smo pot do sem prehodili skupaj. Ni nujno, da bo to za vedno ostalo tako, toda danes je še potrebno.

Naj nas spremlja to, da smo ravnali kot zasebno podjetje, kljub temu da smo vsi skupaj tukaj samo zaposleni. Pomembno je tudi to, da še vedno ravnamo tako, da bi še bili. □

Tehnično in tehnološko obvladujemo proizvodnjo

V družbi Talum Aluminij po uspešnem zagonu elektrolize in drugih obratov po slabih treh letih ponovno obratujemo s polno kapaciteto. To pomeni, da dnevno proizvedemo 227 ton primarnega aluminija oziroma mesečno približno 7000 ton. Za ta obseg proizvodnje je treba mesečno zagotoviti 13.500 ton glinice iz uvoza in 3.500 ton predpečenih ogljikovih anod, ki jih proizvedemo v lastni režiji. V podjetju je redno zaposlenih 160 delavcev, 12 delavcev je začasno najetih prek agencij za posredovanje delovne sile.

MAG. AVGUST ŠIBILA
FOTO: DARKO FERLINC

Tehnično in tehnološko obvladovanje proizvodnje v elektrolizi sta na visoki ravni, o čemer pričajo visok tokovni izkoristek (> 95 %) in nizka specifična poraba električne energije (< 13.200 kWh/t Al). V Sestavljalnici kompletov se ukvarjamo predvsem s povečevanjem učinkovitosti pri zalivanju anodnih kompletov, v proizvodnji anod pa z obvladovanjem kakovosti zaradi težav z oskrbo s petrol koksom. Vzdrževalno ekipo

Zagon zadnje elektrolizne peči

TALUM ULITKI

Usvajanje novih izdelkov

V družbi Talum Ulitki, d. o. o., smo lani začeli izvajati projekt »Vilice KTM 700«. Gre za razvoj celotnega koncepta izdelave zadnjih vilic za motorno kolo za renomiranega proizvajalca motornih koles KTM iz Avstrije. Razvoj tega izdelka je dolgotrajen, saj morajo vilice pred serijsko proizvodnjo prestati veliko različnih preizkusov – najprej v Talumu, nato pa še pri kupcu.

TOMAŽ ZEMLJARIČ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Najpomembnejše za nas pri tem projektu je dejstvo, da moramo končnemu kupcu dobaviti v celoti obdelane vilice, pripravljene za montažo na motorno kolo na proizvodni liniji v tovarni KTM.

Tehnološko gledano, so takšne vilice za motorna kolesa eden izmed najzahtevnejših ulitkov iz

aluminija, saj mora prav vsak kos izpolniti stroge varnostne kriterije. Prostora za napake pri takšnem ulitku ni, saj lahko napaka povzroči lom vilic in posledično padec motorista.

Ker je izdelava končnega izdelka sestavljena iz veliko proizvodnih operacij, je usvajanje vsake izmed njih terjalo precej znanja in

strukturno spreminjamo v smeri povečevanja števila neposrednih izvajalcev, s katerimi želimo izboljšati raven preventivnega vzdrževanja, povečati uspešnost delovanja naprav in znižati obratovalne stroške.

Aktivnosti do konca leta bodo usmerjene predvsem v zniževanje stroškov s tehničnimi in organizacijskimi ukrepi, povečevanje prihodkov s prodajo naših proizvodov in storitev zunanjim odjemalcem (letos 3000 ton) in proces načrtovanja naših aktivnosti

za leto 2012, ki bo, kot kaže, poslovno izjemno zahtevno. Seveda se zavedamo, da za soočanje z negotovo prihodnostjo potrebujemo predano in motivirano ekipo sodelavcev. Variabilni dodatek k plači, sorazmeren z individualno uspešnostjo, je velik izziv za vodstvo Taluma in potreben korak za izboljšanje zadovoljstva tistih, ki si to najbolj zaslužijo. □

Meritev na vilicah KTM 700

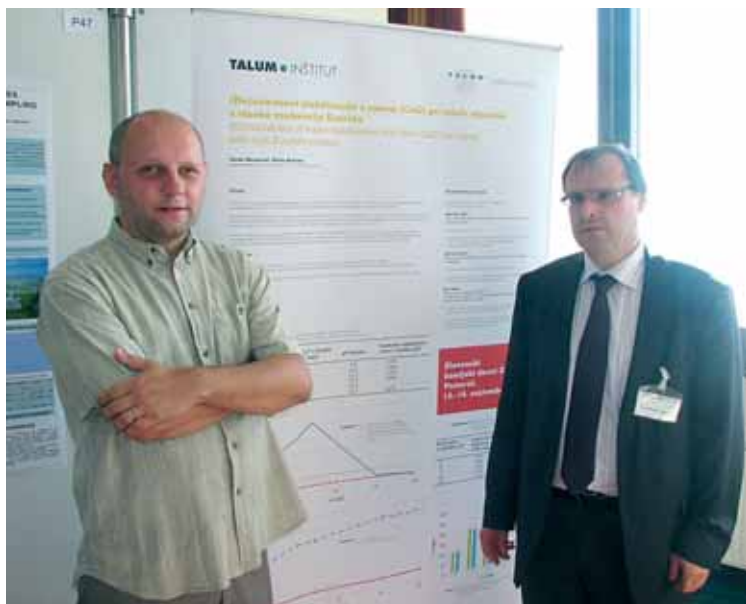
napora, saj prav vsaka napaka pri posamezni operaciji lahko pomeni, da vilice ne bodo izpolnile zahtevanih kriterijev. Glede na to, da je pri litju tako zahtevnega ulitka katalog potencialnih napak zelo obširen, nas odkrivanje in odpravljanje le-teh neprestano silita k napredku v vseh fazah proizvodnje.

Prav zato smo v Ulitkih prepričani, da nam bo z znanjem in s skupnimi močmi uspelo razviti in obvladovati proizvodni proces do te mere, da bomo lahko končnemu kupcu zagotavljali nemoteno dobavo vilic ter da bo ta ulitek odlična referenca in prednost pred neizprosno konkurenco. □

Slovenski kemijski dnevi v Portorožu

Jubilejno srečanje kemikov in kemijskih inženirjev ob 60. obletnici Slovenskega kemijskega društva in Mednarodnem letu kemije so organizirali sodelavci Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) Univerze v Mariboru v sodelovanju s FKKT Univerze v Ljubljani, Kemijskim inštitutom, Inštitutom »Jožef Stefan« iz Ljubljane ter članicami in člani Slovenskega kemijskega društva.

DR. MARKO HOMŠAK
FOTO: MARJAN PILINGER

Goran Abramovič in dr. Marko Homšak

Akademsko in raziskovalno sfero ter industrijo so s približno 250 prispevki sodelovale vsaka s tretjinskim deležem (www.fkkt.uni-mb.si), kar je za industrijski delež zelo pohvalno in se je zgodilo prvič. Na posvetovanju je skupina Talum sodelovala z dvema

prispevkoma, ki ju na kratko predstavljamo z izvlečkoma. V prvem prispevku z naslovom *Nadzor emisij v zrak pri proizvodnji aluminija* smo predstavili uspešno vzpostavljen nadzor emisij v zrak pri proizvodnji aluminija. Avtorji prispevka so dr.

Marko Homšak (Talum, d. d.), Marjan Pilinger (Talum Inštitut, d. o. o.) in mag. Rudi Vončina iz Elektroinštituta Milan Vidmar. Nadzor zajema 50 nepremičnih virov izpustov, od tega sta dva opremljena z merilniki za trajni nadzor emisij v zrak. V uvodnem delu je bil podan pregled predpisov na ravni EU in Slovenije ter predstavljeno okoljevarstveno dovoljenje za proizvodnjo aluminija in litja aluminijskih proizvodov. Opisane so bile zahteve iz obratovalnega monitoringa ter značilnosti prvih, občasnih in trajnih meritev. Zagotavljanje kakovosti trajnih meritev z opisom standardov in štirinivojskega nadzora pri proizvodnji primarnega aluminija je bilo predstavljeno skupaj z opisom zagotavljanja kakovosti občasnih meritev za proizvodnjo aluminija in rezultati večletnega monitoringa.

Stanje kakovosti zunanjega zraka (imisije) je posledica emisij iz nepremičnih virov, pri čemer je bil upoštevan še prispevek razpršenih in ubežnih emisij. Za proizvodnjo aluminija so to dodatne zahteve z opisom in razlago celotne in dodatne obremenitve v Kidričevem, pri čemer je vključevanje javnosti v smislu obveščanja in informiranja (Arhuška konvencija) zelo pomembno. S tem lahko dokazujemo, da so emisije snovi v zrak pod nadzorom in skladne z zakonskimi predpisi, primarna proizvodnja aluminija pa tudi ne povzroča prekomernega onesaženja zunanjega zraka v občini Kidričevo.

V drugem prispevku z naslovom *(Ne)ustreznost stabilizacije z*

apnom (CaO) pri trdnih odpadkih z visoko vsebnostjo fluorida Gorana Abramoviča in dr. Marka Homšaka (Talum Inštitut, d. o. o.) smo na realnem primeru ocene odpadka pokazali težave, ki jih srečamo pri določitvi fluoridov v izlužku in pripravi ocene tako stabiliziranih odpadkov. V prvem delu referata smo pripravili pregled slovenske zakonodaje, ki se nanaša na odlaganje odpadkov, navedli teoretične podatke, iz katerih izhaja možnost takšne stabilizacije, ter na kratko predstavili analizne metode za določitev fluoridov (ISE, ISE po razklopu in destilaciji, IC) ter prednosti in omejitve posameznih metod. V drugem delu smo predstavili rezultate določitve fluorida v izlužku odpadka z dodatki različnih količin apna, primerjali akreditirano metodo za določitev fluorida (ISE po razklopu in destilaciji) z določitvijo fluorida z IC ter prikazali povezavo s pH in vsebnostjo raztopljenih snovi v izlužku. Na koncu smo na osnovi rezultatov ter teoretičnih in praktičnih podatkov pokazali na (ne)ustreznost stabilizacije tovrstnih odpadkov (in v bistvu katerih koli trdnih odpadkov) z dodajanjem apna in na osnovi kompleksnosti izvedbe ocene takega odpadka pokazali tudi na pomembnost poznavanja njegove narave ter komunikacije med analitikom, proizvajalcem in ocenjevalcem tega odpadka. Ocenjujemo, da je aktivna udeležba na posvetovanju koristna za vse udeležence konference v smeri razvojno-raziskovalnega in poslovnega komuniciranja. ▣

Deseta obletnica zunanjih presoj sistemov ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu

DR. MARKO HOMŠAK
IZTOK TRAFELA
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Deset let je že, odkar smo v družbi Talum uvedli standarda za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001.

Tako je 12. in 13. septembra BVC (Bureau Veritas Certification) opravil kontrolno presoj obeh sistemov. Zunanja presoja sistema za ravnanje z okoljem ISO 14001 ter sistema za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 namreč poteka enkrat letno, glavna presoja se izvede vsaka tri

leta, vmes pa sta kontrolni presoji. Tokrat sta sistema za ravnanje z okoljem ISO 14001 in za varnost in zdravje pri delu OHSAS 18001 dva dni presojala po dva presojevalca. Presojevalci so pregledali obvladovanje in skladnost z zahtevami standarda, pri čemer niso zapisali oziroma iz-

dali nobenega neskladja z zahtevami standardov za področji ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu, so pa zapisali priporočila za nadaljnji razvoj obeh sistemov.

Pred zunanjo presojo je bil septembra opravljen tudi vodstveni pregled obeh sistemov v družbah in določenih službah ter nekaterih drugih podjetjih na lokaciji Taluma. V skladu z zahtevami obeh standardov so bila na vodstvenem pregledu pregle-

dana naslednja obvezna področja sistemov:

- realizacija programa za ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu št. 9/10 in obravnava osnov za okvirne in izvedbene cilje za program za obdobje od 2011 do 2013;
- izdelana je bila kompletna revizija okoljskih in varnostnih vidikov in izdelan osnutek Programa za področje okolja in varnosti št. 10/2011 za naslednje triletno obdobje, tj. od 2011 do 2013;

- neskladnosti in priporočila z notranjih presoj ter korektivni in preventivni ukrepi, njihova učinkovitost in ocena izpolnjevanja zakonskih zahtev;
- informacije, ki so jih poslale zunanje zainteresirane stranke;
- obvladovanje delovanja družbe/službe na področju ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu s pregledom zapisov o izrednih in incidentnih dogodkih;
- realizacija ukrepov s predhodnega vodstvenega pregleda;

- druge morebitne spremenjene okoliščine in možne nadaljnje izboljšave.

Na osnovi izvedenega vodstvenega pregleda in izvedene presoje BVC lahko podamo skupno oceno, da sistema za ravnanje z okoljem ter za varnost in zdravje pri delu delujeta v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ju lahko opredelimo kot učinkovita. ▣

SLUŽBE

Komuniciranje kot pomemben dejavnik razvoja

Februarja letos sem za takratno številko Aluminija zapisal: »Skovanka »strateški razvoj« je nastala v procesu reorganizacije Taluma z namenom opredelitve enote podjetja oz. koncerna, ki mora biti generator idej, spodbujevalec prenosa znanja in tehnologij ter iniciator in koordinator razvoja izdelkov, storitev, smeri in konceptov.«

MAG. BOŠTJAN KOROŠEČ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Po treh četrtinah leta lahko trdim, da zaposleni v Strateškem razvoju (Palmira Banko, Andreja Srečkovič, Albert Korošec, Blaž Tropenauer, Stanko Kores in Viktor Napast) dosledno sledimo svojemu poslanstvu na dveh področjih:

- Projektna pisarna. Njene naloge so koordinacija, administriranje in poročanje upravi koncerna o vseh raziskovalno-razvojno-investicijskih projektih koncerna in odvisnih družb, spremljanje razpisov za nepovratna sredstva iz Slovenije in EU, prepoznavanje možnih projektov za prijave na razpise, koordinacija in priprava prijavnih dokumentacij ter spremljanje in poročanje o napredovanju projektov. V zadnjega pol leta je vodja Projektna pisarna Palmira Banko skupaj z Darjo Vodušek Vtič in Suzano Horvat

začela opravljati še vse potrebne postopkovne aktivnosti za vzpostavitev poslovanja in kasnejše poslovanje podjetja RC Simit, d. o. o., ki ga delno finan-

cirata Evropska unija in Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovenije. Zahteve razpisa »Razvojni centri slovenskega gospodarstva«, v katerega je vključen tudi Talum, so namreč zelo visoke, zato bo Projektna pisarna opravljala storitve za RC Simit, d. o. o., vsaj do konca leta 2014, dokler traja program razpisa.

- Razvojni center. Ključne naloge so zbiranje, prepoznavanje, analiziranje, vrednotenje poslovnih priložnosti, tržnih niš, možnosti nadaljnega razvoja in rasti skupine Talum na različnih področjih, pomoč odvisnim družbam pri pripravi razvojnih in poslovnih načrtov, koordinacija priprave strateškega poslovnega načrta skupine Talum, koordinacija raziskovalnih aktivnosti mladih raziskovalcev ter priprava aktivnosti za spodbujanje inovativnega delovanja zaposlenih.

Zaposleni v Strateškem razvoju smo poleg tega vključeni še v

več začasnih neformalnih interdisciplinarnih delovnih skupin za obravnavanje internih razvojnih projektov v Talumu in tudi v občini Kidričevo.

V naslednjih številkah Aluminija bomo sodelavke in sodelavci iz Strateškega razvoja podrobneje predstavili raziskave in razvoj na področjih metalurgije in novih materialov, energetike ter sistemov vodenja in upravljanja, poseben poudarek pa bo namenjen raziskovalnim in razvojnim projektom, ki jih izvajamo in planiramo v okviru že omenjenega RC Simit, Poslovna enota Kidričevo. Naj ponovno končam z našim motom, da je proces razvoja proces, v katerega smo vključeni vsi zaposleni v Talumu, vsak na svojem področju dela, zato se pridružite s svojimi inovativnimi idejami in predlogi. Biti moramo prilagodljivi, imeti odprte oči in glavo, razmišljati in poslušati, predvsem pa nenehno komunicirati med seboj in z okoljem! ▣

Mag. Albert Korošec, dr. Stanko Kores, Palmira Banko, mag. Boštjan Korošec in mag. Blaž Tropenauer

Kje se konča sedanost in začne – drugačnost?

Talum smo ljudje! S svojimi boljšimi in slabšimi navadami, izkušnjami, razumom, čustvi ... Čeprav se tega mogoče niti ne zavedamo, nas spremenjen utrip sveta sili v prilagajanje novemu življenjskemu slogu, načinu razmišljanja in posledično tudi nas samih. Gospodarske razmere širom po svetu in še posebej v Sloveniji so temeljito pretresle ustaljene sisteme poslovanja, nekoč stabilna poslovna partnerstva so se prekinila, nastale so nove razmere z doslej nepoznanimi dejavniki in pravili. Talum, torej tudi mi, se moramo tem razmeram prilagoditi.

MAG. ALBERT KOROŠEC
FOTO: SRDAN MOHORIC

Kaj pa, če smo se naveličali večnega čakanja na spremembe, ki prihajajo od drugod in nam ne puščajo druge izbire, kot da sledimo drugim? Kaj pa, če mi narekujemo spremembe in pravila? Sprememba mora postati izziv nas samih, želja po odkrivanju novega, drugačnega, močnejša od lenobnega branjenja zatečenega stanja, v katerem se počutimo varne. Razmislimo, kam sta nas pripeljala lažna varnost in sledenje!

Ustvarjalnost in upati si biti drugačen je nov moto Evropske komisije, ki želi z visokimi finančnimi vložki preprečiti, da bi evropsko gospodarstvo postalo sledilec. Zaostajanje v razvoju vodi v nižanje standarda in kakovosti življenja. Evropa in še posebej Slovenija izgubljata tekmo z mladimi gospodarskimi silami (BRIC), ki imajo poleg naravnih bogastev tudi izjemen človeški kapital. Teh danosti se očitno zavedajo in intenzivno vlagajo ne samo v tehnološki, ampak tudi družbeni razvoj. Južna Koreja ima ta trenutek najhitrejši

internet, kar je dosegla s svojstvenim modelom in ne s posnemanjem ter s smelostjo dolgoročnega vlaganja v – ljudi. Na Kitajskem vsako leto diplomira okrog osem milijonov inženirjev. Verjamem, da si želimo uspešno dolgoročno poslovanje naše družbe, vendar tega ne bomo dosegli s posnemanjem, še manj verjamem, da lahko to dosežemo s čakanjem. »V prihodnjih desetletjih bo nastala vrsta dejavnosti, storitev in panog, o katerih se nam danes še niti ne sanja...« – besede, ki jih je izrekel Peter Drucker in se vedno hitreje uresničujejo. Zaradi tega je iskanje lastne poti edini način stabilnega delovanja družbe na dolgi rok, predvsem pa v času, ko se v svetovni ekonomiji dogajajo velike spremembe.

V desetletjih delovanja družbe Talum smo dokazali, da znamo narediti aluminijeve proizvode najvišje tehnične zahtevnosti in kakovosti, vendar nam zunanji dejavniki, kot so visoke cene elektrike, transport, nenazadnje tudi visoke cene kapitala in viso-

ki davki, uničujejo poslovni rezultat ter razvrednotijo naše delo.

Iskanje novih možnosti, priložnosti, načinov dela, oblik sodelovanja mora postati sestavni del našega vsakodnevnega dela, zato želimo vzpostaviti sistem spodbujanja ustvarjalnosti in vodenja inovativnih predlogov; od ideje do inovacije. Vstopamo na pot nenehnih sprememb, ki jih bo spremljalo nenehno učenje, zato potrebujemo učinkovit sistem, ki ga bomo postavili v sodelovanju z drugimi industrijskimi podjetji in izobraževalnimi institucijami iz Slovenije in Avstrije in bo sofinanciran iz evropskih sredstev.

Delati prave stvari na pravi način je izziv, ki ga lahko dosežemo z združevanjem in nadgrajevanjem skupnega znanja, spodbujanjem in razvijanjem ustvarjalnosti. Čeprav je ustvarjalnost del vsakogar od nas, pa je pomembno, da jo razvijamo naprej, predvsem pa se naučimo razvijati tudi kolektivno ustvarjalnost. Zaradi tega bodo v naslednjih mesecih potekale delavnice in aktivnosti na temo ustvarjalnosti. Več informacij najdete na intranetni strani Strateškega razvoja.

Moderatorica delavnice *Inovativnost kot vzvod ustvarjanja dodane vrednosti* mag. Violeta Bulc nam je posredovala pomenljivo sporočilo: »Skupaj zmorete skoraj vse!« Vendar samo, če smo pripravljeni spremeniti ravnanje od »eni mislijo, drugi delajo« k »vsi mislimo, vsi delamo« (M. Mulej)! □

Fotovoltaika

MAG. BLAŽ TROPENAUER
FOTO: SRDAN MOHORIC,
DARKO FERLINC
BLAŽ TROPENAUER

Dve novi sončni elektrani

Na odlagališču rdečega blata smo zgradili dve novi sončni elektrani, tako da jih je zdaj že šest. Največje sončno polje v Sloveniji se razprostira na kar 12 hektarjih deponije, s čimer smo dosegli tudi zavidljivo stopnjo sanacije našega odlagališča v primerjavi s slabo prakso v državi, ki vlada na področju zapiranja odlagališč odpadkov.

Za obe elektrani bomo septembra izvedli tehnični pregled in pridobili uporabno dovoljenje

ter deklaracijo za energetska napravo. Novih sončnih elektrarn letos ne bomo več postavljali, saj je kvota, ki jo je država postavila na 5 MW instalirane električne moči, že dosežena. Nedvomno je področje odlagališča več kot primerno za postavitev tovrstnih energetskih objektov, zato se zavedamo tudi tega, da bi bilo na tem prostoru mogoče postaviti še druge objekte. To možnost bomo tudi raziskali in se v prihodnje skušali dokopati do konkretnih predlogov.

Vodenje in izvajanje projektov izgradnje sončnih elektrarn postopoma uspešno prevzemajo v svoje roke sodelavci iz družbe Servis in inženiring, ki bodo te storitve tudi nadgrajevali in tržili. □

Sončna elektrarna na »hali«

Prva fotovoltaična elektrarna na strehi

Končala se je tudi izgradnja naše prve sončne elektrarne na strehi, ki je na industrijskem objektu v bližini Mercatorja na Ptuju. Elektrarna z močjo 50 kW se je septembra brez zapletov že priključila v omrežje. Pogodbo o dobavi opreme in izvajanju projektne inženiringa smo podpisali že marca s podjetjem Kokol, s. p. Sami nimamo izkušenj s postav-

ljanjem konstrukcije na strehah, zato se je kupec odločil, da izvajalska dela, strojna in električarska, prevzame sam. Glede na to, da ima kupec sam dolgoletne izkušnje tudi kot klepar in krovec, bomo lahko v prihodnje

imeli enega izmed zanesljivejših partnerjev pri skupnih projektih postavitve sončnih elektrarn na strehah. □

Sončna elektrarna na strehi

Celjski sejem

Talum že nekaj časa intenzivno trži svoje storitve tudi zunaj svoje ograde. Celjski Mednarodni obrtni sejem smo izkoristili prav za ta namen. S podjetjem Antim, d. o. o., smo doslej že veliko sodelovali. Nastopajo namreč kot kupec naših storitev in tudi ponudnik opreme. Tako smo skupaj z njimi predstavljali naše podjetje in storitve, ki jih ponujamo na področju fotovoltaike.

Iz lastnih izkušenj lahko povem, da večina ljudi, ki so se zanimali

za fotovoltaiko, še nima zadostnih informacij o tem, kako sistem tehnološko deluje in kakšno finančno sliko bodo imeli po izgradnji sončne elektrarne na svoji strehi. Med interesi so bile tudi občine ter večji obrtni in bivalni objekti, ki so določena znanja že imeli, predvsem o finančnem toku med delovanjem sončne elektrarne. Nekaj je bilo tujcev s področja nekdanje Jugoslavije, pa tudi iz Nemčije in Avstrije, ki so postavljali zanimiva vprašanja. Z veseljem smo jim predstavili svoje dosežke na odlagališču, s tem pa tudi naše storitve in podjetje Talum. Dejstvo namreč je, da je treba znanja, pridobljena s postavitvijo sončnih elektrarn, promovirati in jih tudi tržiti. □

Mag. Blaž Tropenauer na sejmju

Prodaja livarskih zlitin

Dobri dve leti je že minilo, odkar smo ustavili del elektrolize in prav toliko časa so livarske zlitine delile usodo zmanjšanje proizvodnje primarnega aluminija. Obenem je za nami kar nekaj zanimivih in izzivov polnih prehodov – tako v proizvodnem kot tudi v tržnem smislu.

GREGOR JURKO
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Pred prodajo litih palic

Z ustavitvijo elektrolize smo na livarskih zlitinah tako rekoč čez noč morali prilagoditi prodajni program, ustaviti je bilo treba prodajo primarnih zlitin, ki temeljijo na elektroliznem aluminiju, obenem je bilo treba v letu dni vsaj za trikrat povečati prodajo zlitin, ki so temeljile na odpadu – s 5.000 na 15.000 ton. Izziv je bil še toliko večji, ker je na področju prodaje »high grade« zlitin zelo omejeno število kupcev – v Evropi jih je po združitvi dveh francoskih proizvajalcev ostalo samo pet. Gre za proizvajalce blokov motorjev in glav cilindrov, ki kupujejo majhno število zlitin, vendar so zaradi velikih količin odjema zanimivi za večino evropskih livarjev, ki reciklirajo odpadni aluminij. To prodajo nam je lani uspelo povečati za omenjeni količnik, letos pa bo prodaja zlitin iz odpada večja za 30 odstotkov glede na lansko leto in bo do konca leta predvidoma preseгла 20.000 ton samo z dvema zlitinama – 226a in 233, kar je in bo velik izziv tudi pri nabavi in kasnejšem pretapljanju ustreznih odpadnih surovin.

S ponovnim zagonom elektrolize smo septembra letos zagnali tudi linijo palic, kar pomeni, da smo se po dveletni odsotnosti vrnili na trg primarnih zlitin, zaradi česar se moramo pri starih kupcih ponovno kvalificirati s testnimi količinami. To pomeni, da skok prodaje čez noč ni možen. Tudi tukaj smo pred izzivom zmanjšanja prodaje nekdanj največjim kupcem (proizvajalcem koles), ki jim je najlaže prodati velike količine, vendar je pritisk na cene in premije največji. Rasti želimo ob manjših kupcih in uporabnikih nižnih primarnih proizvodov, ki niso v prodajnem programu naših večjih konkurentov. Samo s fleksibilnostjo pri številu zlitin na kamionu in s hitrim odzivom na želje po kratkih dobavnih rokih lahko vzdržujemo določene konkurenčne prednosti pred vse večjo konkurenco, ki je pri primarnih

zlitinah na našo srečo v večini primerov še vedno na drugi strani evropske carinske črte.

Opažamo, da se je trg v zadnjih dveh letih precej spremenil. Vse več je negotovosti pri napovedanih količinah za naslednje leto. Avtomobilski proizvajalci jih iz previdnosti ohranjajo na enaki ravni kot letos, vsi zadržano čakajo na vrnitev krize. Ni namreč vprašanje, ali bo prišla, trenutno se mediji in politika bolj sprašujejo, od kod bo prišla – iz Evrope, ZDA ali kar z globalnih finančnih trgov, ki jih poganjajo špekulacije in slabe novice. Vse to postavlja poslovanje na glavo in zahteva dodatno varnost pri varovanju borznih cen ter preverjanju bonitete kupcev, vse skupaj pa vpliva na dolgoročne odnose pri poslovanju. Pred krizo so bile običajne fiksne prodajne cene na daljši rok, danes je takšno obdobje dolgo največ tri mesece. Prav tako opažamo precejšnje nihanje pri premijah in pri razmerju med prodajnimi cenami primarnih zlitin in zlitin iz odpada. Slednje, predvsem sekundarne zlitine za tlačno litje, so v določenem obdobju celo presegle cene posameznih primarnih proizvodov.

Sicer je celotno evropsko livarstvo na pragu velikih strukturnih sprememb. Zaradi iskanja konkurenčnih prednosti pred cenejšimi vzhodnjaki in zaradi pritiskov proizvajalcev avtomobilov so prisiljeni v nenehno racionalizacijo poslovanja, ki se kaže v iskanju cenejših materialov ter v kombiniranju slabših materialov z drugimi postopki utrjevanja materiala. Tovrstne zahteve trga so lahko naša dodatna konkurenčna prednost. Tisti, ki bo poleg hitrega odziva in fleksibilnih pošiljk lahko ponudil tudi fleksibilno storitev v smislu inovativnih cenovnih modelov (vezanih na določene liste ali fiksiranje cen na daljše obdobje), bo na koncu laže prišel do zelene premije. □

Doktor metalurgije

DR. STANISLAV KOREZ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Za začetek naj povem, da je moja družina dokaj povezana s Talumom, saj sta delo v nekdanjem TGA-ju okusila tudi dedek in oče. S Talumom sem se поблиže srečal leta 2001, ko sem postal štipendist podjetja in se odpravil v Ljubljano študirat materiale in metalurgijo na Naravoslovnotehniško fakulteto. Takrat sem tudi aktivno začel spoznavati Talum, saj sem opravljal prakso in počitniško delo v več delovnih enotah. Prav tako sem opravljal raziskovalne naloge s področja različnih proizvodnih procesov. V času študija sem dodobra spoznal vse delovne enote in leta 2006 diplomiral. Želja po znanju in raziskovanju novega me je pripeljala do dogovora, da nadaljujem podiplomski študij metalurgije v Ljubljani. Tako sem se zaposlil kot mladi raziskovalec na Naravoslovnotehniški fakulteti v Ljubljani. Stik s Talumom sem obdržal, saj sem veliko časa preživel v proizvodnji in se ukvarjal s tekočo problematiko. V času študija na dodiplomski in podiplomski stopnji sem se strokovno usposabljal tudi na TU Clausthal v Nemčiji.

Aprila letos sem z zagovorom doktorske disertacije postal doktor znanosti s področja metalurgije, maja pa sem postal talumovec. Zaposlil sem se v Strateškem razvoju za področje razvoja aluminija in aluminijevih zlitin in tehnologij, julija pa sem bil pre-zaposlen v RC Simit.

Sam ponavadi rečem, da sem po izobrazbi metalurg. Po definiciji metalurg izdeluje zlitine, poznati mora lastnosti materialov, potrebuje znanje metalografije, metalurške procesne tehnike, tehnike preoblikovanja materialov in toplotne tehnike. Z znanjem s teh področij lahko metalurg preobli-

kuje, predela, pridobi ter pripravi kateri koli material in ga naredi uporabnega za vse druge veje industrije. Metalurg sodeluje pri reševanju tehnoloških problemov in sodeluje na področju razvoja tehnologij, predlaga in izvaja strateške in aplikativne razvojne naloge, sodeluje pri razvoju novih tehnoloških postopkov ter vodi zahtevne projektne skupine. Pomembna je interdisciplinarnost, kar je tudi prednost pred drugimi poklici.

Sam sem zaposlen na delovnem mestu vodje projektov. Tako sodelujem pri načrtovanju razvoja obstoječih programov v skupini Talum, proučujem nove tehnologije in izdelke ter možnosti vzpostavitve njihove proizvodnje oziroma izvedbe v Talumu, pripravljam ekonomsko-tehnične analize ter sodelujem pri vzpostavitvi novih tehnologij v proizvodnji novih izdelkov in storitev.

Vesel sem, da sem zaposlen v razvojnem centru, obdan z ekipo ljudi, ki razmišlja, ustvarja in želi s svojo energijo in znanjem prispevati k razvoju Taluma. Verjamem, da nam bo uspelo, tako da si bomo upali in verjeli, predvsem pa pozitivno razmišljali. ▣

Dr. Stanislav Korez

Legendarni Avstrijec

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

dipl. ing.
Peter Gruber

Že 30 let srečujemo dolgega in slokega moža, ki hodi po naši tovarni. Mnogi vedo, zakaj prihaja, mnogi pa tudi ne. Seveda, saj se je v tridesetih letih v tovarni zamenjalo mnogo ljudi. Ostaja pa dipl. inž. Peter Gruber, legendarni Avstrijec, ki nas je učil proizvajati rondice in rondela in ki jih že trideset let za nas tudi prodaja.

Mnogi vas poznajo ali pa vsaj mislimo tako. Kljub temu bi vas prosil, da se predstavite.

Osnovno šolo sem obiskoval v Avstriji. Leta 1950 se je moja družina preselila v Brazilijo, v Sao Paulo, kjer sem obiskoval srednjo šolo in opravil maturo. Nato sem se vrnil v Avstrijo, kjer sem se v Leobnu vpisal na montanistično univerzo in postal diplomirani inženir. Že takrat sem vedel, da se bom v podjetju Neuman ukvarjal z rondicami, zato sem nadaljeval izobraževanje v podjetju AluSwiss, za katero sem nato delal v Nemčiji, Belgiji, ZDA in Italiji. Sledilo je ne preveč zadovoljivo obdobje pri podjetju Neuman, ki je trajalo do leta 1981, ko sem začel delati v TGA.

V to okolje ste prišli pred 30 leti. Prišli ste v Jugoslavijo, v TGA, v socializem. Vsega tega v Sloveniji ni več. Kako se spominjate teh časov? Kakšni so bili vaši prvi vtisi?

Moj prvi vtis je bil, da je tukaj ogromen potencial, ampak vratar je imel pištolo in mi je najprej vzel potni list. Parkirišče je bilo tako veliko kot današnje zaprto parkirišče in pri zamenjavi izmene je bila na avtobusni postaji velika gneča.

V proizvodnji rondel in rondic ste delali kot mlad inženir že v Avstriji, torej ste prišli k nam kot izkušen strokovnjak. Lahko opišete, kako?

Ob koncu študija v Leobnu sem dobil ponudbo za delo podjetja Neuman; tako sem prišel v stik z rondicami in orodjem za protismerno izstiskovanje. Zaradi družinskih razprtij in posledično slabega poslovanja je podjetje Neuman prevzela naša današnja stranka, podjetje Tubex, ki pa me je odpustilo. Zato sem vzpostavil stik s TGA in po kratkem pogajanju podpisal pogodbo.

Na kakšni ravni je bila proizvodnja rondel in rondic v takratnem TGA?

Zelo dobri stroji so bili pokriti s plastično folijo, torej proizvodnje ni bilo.

Skrbeli ste za prodajo rondel in rondic in tudi za tehnologijo. V proizvodnji je bilo veliko težav. Preveč reklamacij za sorazmerno nizko proizvodnjo. Kako se spominjate tega?

Z rondelami smo imeli le nekaj začetnih težav na področju izdelave orodij. Več težav smo imeli pri izdelavi rondic, saj so se nenehno pojavljale napake. Predelava rondic v tube in doze je pravzaprav potekala brez težav,

le orodja pri naših kupcih so se prehitro obrabila. Trajalo je mesece, da smo ugotovili, da filter za valjarniško olje ni deloval optimalno, kar je povzročalo hitrejšo obrabo orodij pri naših kupcih. Toda iz te napake smo se nekaj naučili in uvedli spremembe, zato so danes naše rondice poznane kot »orodju prijazne«.

Znani ste bili po tem, da ste v žepu vedno nosili rondice in govorili ljudem v proizvodnji, da morajo take biti tudi njihove.

Ker TGA ni sodeloval s proizvajalci tub in doz, ni mogel nihče vedeti, katere so kritične lastnosti rondic. Za mnoge napake, ki so ostale pri površinskem pregledu neopažene, se je kasneje izkazalo, da so hude. Zato sem zmeraj potreboval vzorec, da sem lahko pokazal, katere napake pripeljejo do katere pomanjkljivosti.

Vem tudi, da ste hodili naokrog z »dva metra« dolгим trakom iz telefaksa (takrat se za faks še ni uporabljal format papirja A4) na katerem je bil spisak napak, ki so jih kupci odkrili na naših rondelah in rondicah.

To ni bil telefaks, pač pa katalog napak, ki obstaja še danes, a v bistveno boljši obliki.

Kako je bilo s tem, ko vas je neki kupec, menda v Nemčiji, vprašal, ali jim res mislite prodajati rondice in rondice z Balkana?

Na žalost to ni bil samo en odjemalec, pač pa so me skorajda vsi gledali pomilovalno in me spraševali, ali res verjamem v to, da bomo z »jugo-rondicami« dosegli zahtevano kakovost.

Ko ste prišli v Talum (TGA), so bili v proizvodnji rondel in rondic Kodrič, Križan, Pristovšek, kasneje Tement in nato Purg ... Njih ni več v obratu, vi pa še kar ostajate. Kako se spominjate teh ljudi?

Še danes sem z vsakim od njih v dobrih odnosih. Ker so se trudili po svojih najboljših močeh, smo tudi odlično sodelovali. Če je priložnost, skupaj spijemo »špricer« in se pogovarjamo o starih časih. Z družino Kodrič me povezuje veliko prijateljstvo.

Posebej moram omeniti Jožeta Turka, diplomiranega inženirja, ki je prišel s služenja vojaškega roka v TGA in skaterim sva istočasno začela delati v proizvodnji rondic. Danes je Jože Turk eden najboljših evropskih strokovnjakov na področju izdelave rondic. V tridesetih letih ni bilo nobenega tehničnega problema, ki ga on ne bi rešil.

»Moj prvi vtis je bil, da je tukaj ogromen potencial, ampak vratar je imel pištolo in mi je najprej vzel potni list.«

»Danes je Jože Turk eden najboljših evropskih strokovnjakov na področju izdelave rondic. V tridesetih letih ni bilo nobenega tehničnega problema, ki ga on ne bi rešil.«

Opišite, prosim, na kratko razvoj proizvodnje rondel in rondic v teh tridesetih letih (če je na kratko sploh mogoče). Že na prvi pogled je očitno, da je napredek ogromen. Kaj je bilo pri razvoju bistveno? Opišite tudi svojo vlogo pri tem.

Na začetku je bila glavna težava stabilizirati proizvodnjo – ustvariti delovni kolektiv in priskrbeti pravo opremo. Pri tem mislim na prvo žarilno peč, ki je na enem koncu segrevala rondice, na drugem pa jih hladila. Naslednji bistven korak je bil nakup rabljenih izsekovalnih linij (VAW – Verein Aluminium Werke). Tako se je kapaciteta izsekovanja povečala, pojavilo pa se je ozko grlo pri žarjenju. V preteklih letih smo težave postopoma odpravljali in se razvijali. Priborili smo si spoštovanje odjemalcev, konkurenci pa dokazali, da se nas lahko boji. Danes ne pride nikomur več na misel, da bi nas povezoval z »jugo-rondicami«. Zares velik korak smo letos naredili s postavitvijo 2. linije za proizvodnjo ozkega traku, ki jo je odobrila Uprava Taluma na čelu z Markom Drobničem. Tako smo dobili možnost, postati največji proizvajalec rondic na svetu.

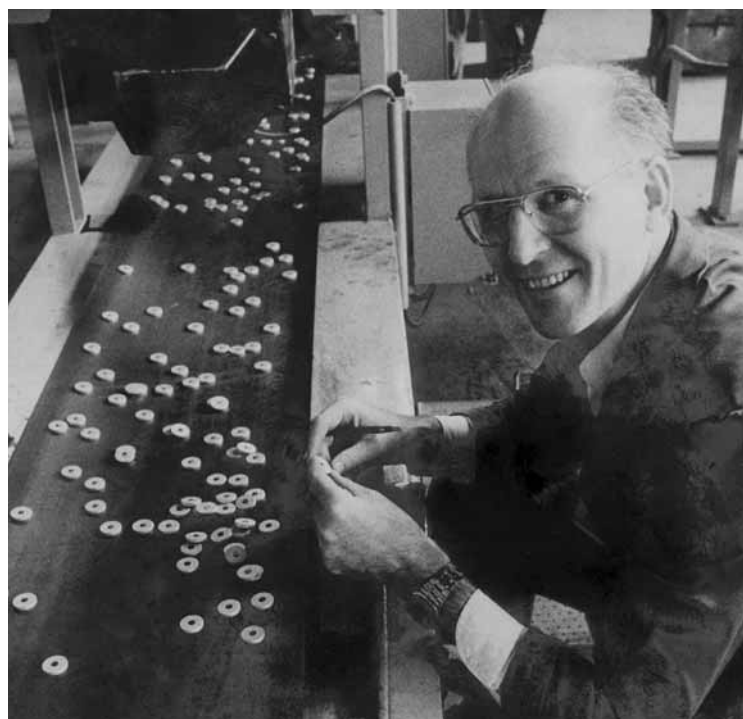
Vaši lastnosti sta med drugimi sta tudi trma in vztrajnost. Kako vplivata na vaše delo?

Iz izkušenj vem, da lahko nekaj dosežemo le z vzdržljivostjo, vztrajnostjo in natančnim delom, zato poskušam tako živeti.

Gremo še malo drugam. Baje ste strasten lovec, lovite tudi v naših krajih. Kako je loviti tukaj? Ste povezani s kakim lovskim društvom v teh krajih?

Gospod Franček Krajnc me je pripeljal v Lovsko družino Cirkulane, kjer sem bil deležen zelo lepih lovskih doživetij in ustrelil veliko dobrih srnjakov. Na žalost imam zadnja leta le malo časa za lov, saj sem manj v Talumu in veliko več pri strankah. Ker sem zastopnik enega največjih evropskih proizvajalcev rondic, je pomembno, da sem v stalnem stiku s strankami, saj lahko tako pravočasno prepoznam težave in želje, sledim razvoju ter v skladu s tem ravnam.

Zelo mi je všeč organizacija lovskih družin, v katerih se morajo kandidati, preden postanejo lovci, dokazati z delom. S takšnim sistemom postane lovec le tisti, ki je zares navdušen, ne pa

Tako je Petra Gruberja leta 1983 ovekovečil mojster fotografije Stojan Kerbler. Na fotografiji se lepo vidi, kakšen je bil obseg proizvodnje rondelic v tistem času. In kljub tako nizki proizvodnji sta ob traku stala kar dva delavca, ki sta kontrolirala in odbirala neprimerne rondelice.

nekdo, ki bi želel to postati po vsej sili in bi si kupil lovno dovoljenje.

Ne bi govoril o vaših letih, vendar so »normalni« ljudje v takih letih že davno v pokoju. Ste vi s tega vidika »nenormalni«?

Svojega cilja še nisem dosegel: iz Taluma narediti največjega in najdonosnejšega proizvajalca rondic na svetu.

Vsi, ki vas poznamo, vemo, da ste zelo odprt in komunikativen človek. Veliko anekdot je povezanih z vami. Nam lahko zaupate kako?

Žal ne! (Lahko pa vi kaj napišete o meni)

Leta 1995 smo v Talumu organizirali oblikovalsko delavnico na temo »Aluminij v bivalnem okolju«. Delavnice so se udeležili predvsem študenti Akademije za likovno umetnost in nekaj profesionalnih oblikovalcev. Ob koncu delavnice je bil organiziran izlet v Italijo, ki je na

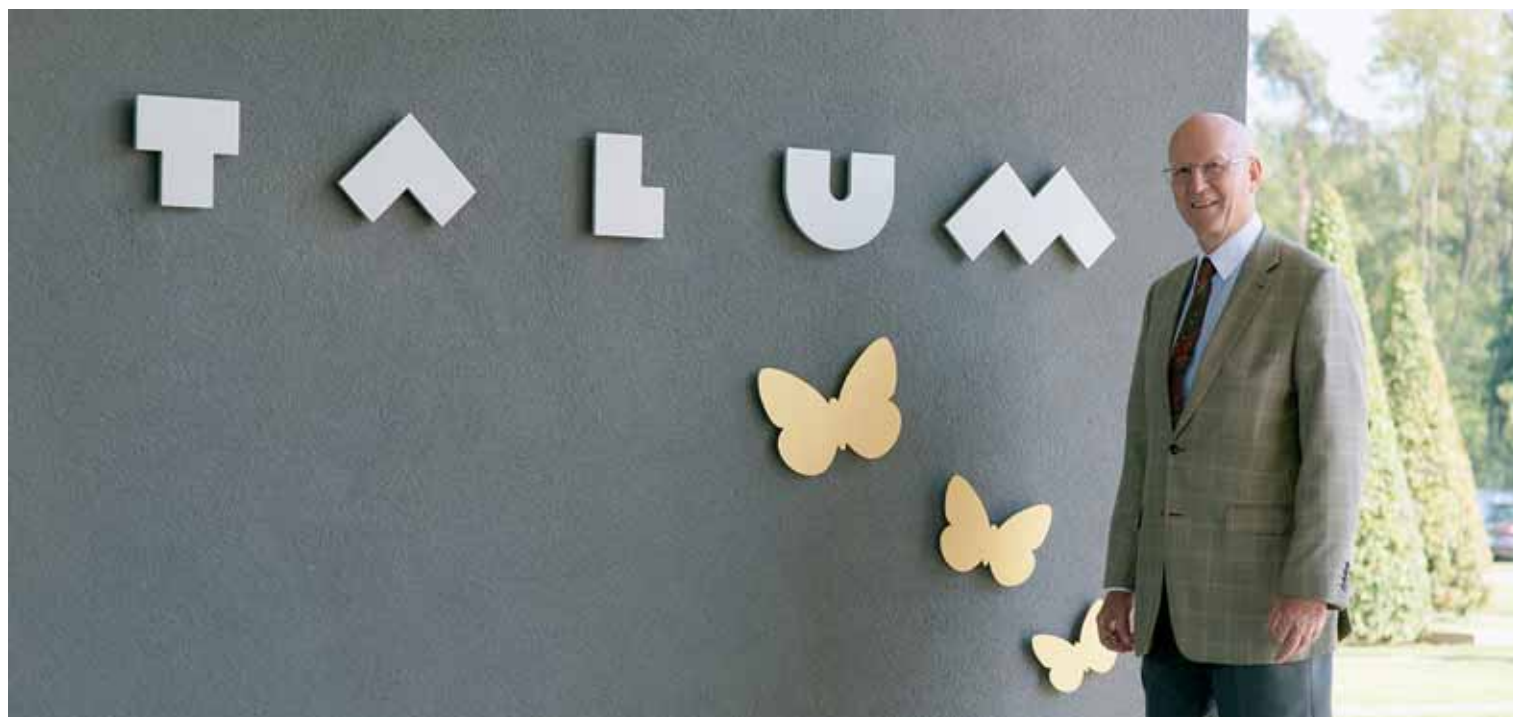
področju takega oblikovanja velesila. Z nami je šel tudi Peter Gruber. Na avtobusu, ko smo se vozili po severni Italiji, sem prvič videl resnični mobilni telefon, ki si ga lahko dal v žep. Bil je last gospoda Gruberja. Slovenija takrat še ni imela omrežja za mobilno telefonijo, gospod Gruber pa nam je omogočil, da smo lahko iz Italije (prek Avstrije) klicali svoje doma. To so bili časi, ko smo se še vsi zgražali nad tistimi, ki so telefonirali iz gostilne. Zdaj pa ...

Ste se kdaj učili slovenskega jezika oziroma koliko ste se ga v vseh teh letih naučili?

Menim, da je velika škoda, da se v vseh teh letih slovenščine nisem naučil tako rekoč nič. Ampak vsak se trudi z menoj govoriti nemško, tako da imam malo možnosti za vajo.

Vrnimo se spet k Talumu. Prišli ste, ko je bila tovarna še umazana in siva. Skupaj z nami ste doživljali njen preporod. Postala je čista, barvita in predvsem mo-

»Danes ne pride nikomur več na misel, da bi nas povezoval z »jugo-rondicami«.«

derna. Doživeli ste tudi spremembo vodstva. Kaj bi lahko rekli o tem?

Ko je mag. Toplek prevzel vodenje, je naletel na izjemno težko situacijo: razpad Jugoslavije, izguba tržišč, nezaupanje dobaviteljev, ki so zahtevali vnaprejšnje plačilo. Zaradi vsega tega je bilo pomanjkanje denarja takšno, da zelo dolgo ni bilo mogoče popraviti Ebnerjeve peči. Mag. Topleku je uspelo težave obvladati s timskim delom in spodbujanjem kreativnosti sodelavcev. Rezultat je danes popolnoma nova tovarna.

V tem času je iz zastarele proizvodnje aluminija nastalo visoko tehnološko podjetje, ki se mu v EU ni treba bati nobene konkurence.

Leta 1992 ste prejeli zlati znak Taluma za desetletno sodelovanje pri proizvodnji rondelic. Kaj vam to pomeni?

Bil sem zelo presenečen in čutim se počaščenega, da sem skoraj po 10-letni dejavnosti prejel to priznanje. Sedaj je v mojem trezorju. Nesel ga bom s seboj v grob.

Do kupcev imate prav poseben odnos. Vsako leto jim, med drugim, po elektronski pošti za staro leto pošljete »svežo« fotografijo iz obrata. Sami podarjate koledarje z motivi rož. Zakaj rože?

Menim, da rože najbolj simbolizirajo naravnost Taluma k naravi in ljudem. Koledar cenijo tudi mnoge stranke in pogosto me spomnijo, naj ob koncu leta vendarle ne pozabim na koledarje.

Vaša vizija glede proizvodnje rondelic v Kidričevem je, postati največji proizvajalec v Evropi. Je to uresničljivo?

S tem, ko je uprava odobrila 2. linijo za ulivanje ozkega traku, smo dobili tehnične možnosti, postati najboljši proizvajalec rondic na svetu, od nas pa je odvisno, ali nam bo uspelo. Prepričan sem, da ne bomo doživeli neuspeha.

Kaj bi ob koncu intervjuja povedali zaposlenim v Talumu?

Čutim se zelo počaščenega, da lahko delam v skupini tako marljivih in nadarjenih ljudi. □

»Čutim se zelo počaščenega, da lahko delam v skupini tako marljivih in nadarjenih ljudi.«

Fotografije meseca

Školjka. Foto: Aleksander Koser.

Počitek po planinskem izletu. Foto: Andrej Brumen.

Goli otok. Foto: Zvonko Štumberger.

Objem. Foto: Lidija Kosi.

Marina San Marino. Foto: Zvonko Štumberger.

Novi most nad Mangartskim potokom. Foto: Stanko Jus.

Preobrazba intimnosti

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Že psihoanalitik Paul Verhaeghe je dejal, da živimo v družbi, v kateri nas nič ne more zadovoljiti, saj tistega, kar iščemo in po čemer hrepenimo, ne moremo in nočemo najti. Kaj bi se zgodilo, če bi podlegli skušnjavi? Ali bi poskusili s čim novim, bolj vznemirljivim? Kaj bi se zgodilo, če bi se odločili drugače? Je tisto na drugi strani ograje bolj pisano, vznemirljivo, močnejše, hitrejše, bolj intenzivno, višje?

Razmišljam, kdaj se je zgodila preobrazba intimnosti. V raziskovanju me je pot vodila prek Nevarnih razmerij od blizu, Dina Mustafića, Sartrovih Zaprtih vrat, čez madame de Tourvel, Zorana Milivojevića, Vladimirja Bartola, Visoko pesem, Petrarko in Trudurje. Če želimo razumeti »bolezen« sodobne družbe, moramo pokukati v preteklost. Najbolj kontroverzno stanje presežnikov bomo našli pri rimskem hedonizmu. V določenem trenutku se je družba znašla na mrtvi točki. Materialni presežki so se odražali na vseh področjih življenja, zato se ob branju kulinaričnega in intimnega razvrata

človeku upravičeno obrne želo-dec. Na tej točki se je družba preobrazila v neokusnost, kič, perverzno. V človeku vedno prevladuje gon po preseganju osebnih meja. To mu daje prožnost. Človek s hrepenenjem se poigrava z iluzijami, sanjami, idejami in jih poskuša izpeljati do skrajne točke. Naša družba tako drvi v stanje skrajne točke, ko nas je vedno težje zadovoljiti. Ljudje vse bolj postajamo zahtevni turisti v lastnih življenjih. Sami sebi ne znamo več ustreči in nesmiselno je pričakovati, da nas bi lahko zadovoljili drugi. In prav tukaj se začne preobrazba naše intimnosti. Ljudje skrivoma hrepenimo po pristnih odnosih, ki pa so v navzkrižju s tem, kar nas uči družba o njih. Družina sedi pred televizijskim zaslonom, na katerem se vrti romantični film. Končno nekaj brez streljanja, kar lahko gleda vsa družina. Film je čisto nedolžen. On je lep in uspešen. Ni še našel svoje večne ljubezni. Ona je samska in žalostna. Sledita zaplet in razplet zgodbe. Nakar se končno najdetta. Sledi filmski poljub in končni apel: »... in živela sta srečno do konca svojih dni«. Na tem principu so napisani kulturni romani, posneti kulturni filmi in spletene najlepše pravljice. Ste kdaj razmišljali, kaj se je zgodilo s princesko in njenim princem po stavku »... in živela sta srečno do konca dni«? Kaj se je zgodilo z glavnima junakoma v filmu Čedno dekle? Verjamem, da si ne postavljate tako trapastih vprašanj in – roko na srce – to tudi ni družbeno zaželeno. Tako naši otroci odraščajo v veri o popolni ljubezni in popolnih odnosih, kjer se po besedici DA cedita med in mleko in vsi živijo srečno do konca dni. Žal veliko princesk naposled ugotovi, da je volk iz Rdeče kapice pojedel

Božička in da se po svetu spreha veliko konjev. Moški pa ugotovijo, da tudi princeske smričijo in so večkrat sitne. Skratka: verjamem, da bo družba v določeni točki spregledala, da je glorifikacija ljubezni samo utopija in to bo pomenilo ponovno preobrazbo intimnosti, a do te točke je še daleč. Zdaj smo komaj pred Sartrovimi Zaprtimi vrati in v obdobju izpraznjenih odnosov, ko ljudje iščejo svoj ultimativni užitek v mešanici čudnih čustvenih koktajlov, ki prinašajo več praznine kot zadovoljstva. Kljub temu da bežimo drug od drugega, v namišljene svetove, pa si pravzaprav ne moremo ubežati. Obsojeni smo na življenje drug z drugim in ne najdemo lepote v sebi, zato je nemogoče, da bi jo našli v drugih. Stojimo tako blizu svojih ogledal, da ne vidimo lepote, ki je skrita za odsevom. In zato se ne ljubimo. Ker nikoli ne moremo doseči ideala, ki smo ga kreirali iz apela, posredovanega iz vseh teh filmov, knjig in zgodb, ki se nam zaviti v celofan vsiljujejo prek medijev. Imamo neskončno svobodo izbire, ki je postala naša osebna nesvoboda, naša mala sladka ječa, v katero smo zaprti. Mediji nam skupaj z WC-račko in šamponom 3 v 1 ponujajo še recepte za popolno ljubezen otrok in partnerjev. Recept za popolno ljubezen, ki ne obstaja. Obstajajo samo bolj znosni in manj znosni odnosi, polni medsebojnega prilagajanja in odrekanja. Življenje sodobne družbe je večni beg v druge svetove in utrudljivo iskanje perfekcije, ko med užitek žer razmišljaš o novem užitku, kate-rega suženj postajaš. Zvesto mu služiš in zato v njem tudi ne moreš uživati. ▣

Lahko preprečimo

Sistema obvladovanja ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu zajemata tudi obvladovanje vplivov v primeru izrednih dogodkov. Talum spada med obrate večjega tveganja po smernici Seveso, zato ima izdelana dva dokumenta, Varnostno poročilo ter Načrt zaščite in reševanja. S slednjim sta opredeljeni tudi ukrepanje in izvajanje aktivnosti v primeru nesreče na večjih virih tveganja. Za zagotovitev primerne in pravočasne ukrepanja je treba izvajati vaje z ekipami za posredovanje. V ta namen je bila konec avgusta 2011 izvedena praktična vaja za primer nesreče na območju Industrijske cone Talum.

IZTOK TRAFELA
FOTO: DARKO FERLINC

Vrsta vaje

Vaja je potekala v Usmerjevalnici C in je bila namenjena simulaciji izrednega dogodka na transformatorju. Zajemala je aktiviranje gasilne naprave Sprinkler, gašenje olja v transformatorju, nudenje prve medicinske pomoči (poškodba z električnim tokom), uporabo defibrilatorja in ukrepanje v primeru razlitja večje količine olja. Pri vaji smo preverili tudi sisteme komuniciranja in obveščanja med udeleženci.

Sodelujoči na vaji

Na vaji so sodelovali poklicni gasilci oddelka za požarno varstvo podjetja Vargas-Al, ekipa fizično-tehničnega varovanja podjetja Vargas-Al, Obratna ambulanta Talum, zaposleni družbe Talum Servis in inženiring, d. o. o., OE Elektroenergetika, ter podjetji Tenzor in Romer.

Terminski potek vaje

Vaja je bila časovno zelo kratka, saj je trajala manj kot eno uro, so pa zato bile priprave nanjo toliko daljše.

7.45 na lokaciji vaje se zberejo organizatorji in izdajo naloge sodelujočim

- 8.08 začetek vaje, prižge se bakla in aktivira senzor na transformatorju št. 8
- 8.08 15–20 sekund po aktiviranju senzorja se aktivirajo jeklenke s CO2 in sistem gašenja z vodo
- 8.10 prihod prvega električarja iz stikalnice
- 8.13 prihod drugega električarja iz stikalnice
- 8.13 na prizorišče se pripeljejo trije poklicni gasilci z vozilom GVC 16/40
- 8.14 začetek gašenja (en gasilec gasi, preostala dva pregledata objekt)
- 8.15 gasilca odneseta poškodovanca iz objekta in začneta nuditi prvo pomoč

- 8.27 pospravljanje opreme
- 8.35 predaja poročila o poteku vaje in konec vaje

Taktični pristop, opremljenost in vožnja na intervencijo

Kontrolorji oziroma načrtovalci vaje menimo, da je bil taktični pristop pravilno izveden, na intervencijo se je odzvalo potrebno število gasilcev za obvladanje izrednega dogodka. Oprema in orodje, ki ju imajo gasilci na razpolago, sta bila uporabljena pravilno in na visoki strokovni ravni. Na intervencijsko vožnjo ni pripomb. Prva pomoč je bila nudena pravilno, saj zdravnica ni imela pripomb. Komuniciranje in obveščanje je potekalo preko

- 8.16 gasilec preko UKW-zveze zahteva zdravnika, v realnem scenariju se pokliče tudi reševalno vozilo
- 8.20 prihod zdravnice in medicinske sestre, uporaba defibrilatorja in nadaljevanje nudenja prve pomoči poškodovancu
- 8.23 poškodovanec pride k zavesti
- 8.24 preostala dva gasilca začneta postavljati zaščito na jašku
- 8.26 prenehanje gašenja, sledi pregled ponikovalnika in linearne vsedalnika
- 8.26 konec akcije

UKW-zvez in mobilnih telefonov.

Analiza vaje

Po končani vaji so jo kontrolorji oziroma načrtovalci še analizirali. Podane so bile pripombe glede izvedbe in zapisane priložnosti za izboljšave na sistemu obvladovanja izrednih dogodkov. V prihodnje bo ob ukrepanju ob izrednem dogodku še večji poudarek na uporabi UKW-zvez med interventnimi skupinami, saj se velikokrat zgodi, da pri večjih izrednih dogodkih sistem komuniciranja po mobilnih tele-

»Kontrolorji oziroma načrtovalci vaje menimo, da je bil taktični pristop pravilno izveden, na intervencijo se je odzvalo potrebno število gasilcev za obvladanje izrednega dogodka.«

fonih zaradi preobremenitve ne deluje oziroma razpade. Glede na prikazano na vaji lahko ocenimo, da imamo v Talumu sile in sredstva, s katerimi lahko preprečimo in zmanjšamo vpliv posledic nesreč in nezgod na ožje in širše okolje, če bi se zgo-

dile. Kljub temu pa ne smemo pozabiti na najpomembnejše, to je preventivno delovanje, s katerim preprečimo, da bi se izredni dogodki in incidenti sploh dogajali. □

KULTURA

Folklorni kimavčevi večeri

Od 7. do 11. septembra so na Ptuju in njegovi okolici potekali Folklorni kimavčevi večeri. Prvo tovrstno prireditev na Ptuju je organiziral Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Prireditev je bila mednarodna, saj so na njej sodelovale folklorne skupine z Madžarske, iz Slovaške, Hrvaške, Srbije in seveda Slovenije. In prav zaradi mednarodnosti je organizator dobil tudi evropska sredstva.

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Okolica Ptuja je bogata s folklorno dejavnostjo. Na prireditvi je sodelovalo kar pet skupin s Ptuja, iz Cirkulan, Dolene, Rogoznice in nam najbližjih Cirkovc. V sklopu Folklornih ki-

godki so bili brezplačni) je bilo obiskovalcev (pre)malo. To velja vsaj za koncerte v Minoritskem samostanu na Ptuju. Kljub vsemu so Folklorni kimavčevi večeri dobro uspeli in upa-

Skupina iz Banske Štiavnice, Slovaška

mavčevih večerov so v galeriji Magistrat odprli tudi razstavo oblačil, v katero so se nekdanje oblačilice in preoblačilice vaščani in tudi meščani na različnih območjih Evrope.

Kljub lepemu vremenu in nizkim cenam vstopnic (nekateri do-

mo lahko, da bodo postali tradicionalni.

Organizatorjem je pri prireditvi pomagal tudi Talum. □

Zmanjšajmo bolniško odsotnost, zvišajmo produktivnost

Skupina Talum v tem letu skupaj s štirimi slovenskimi družbami sodeluje pri projektu, ki ima uradni naslov »Program podpore za delodajalce in zaposlene pri odpravljanju stresa, povezanega z delom, in pri zmanjševanju njegovih škodljivih posledic«. V Talumu smo mu dali krajši in prepoznavnejši naslov »Obvladajmo stres«. V okviru tega sodelovanja smo na začetku s pomočjo anketnega vprašalnika najprej ugotavljali takratno stanje v zvezi s stresorji pri delu in doma. Pozneje smo izvedli nekaj tematskih delavnic, pisali o stresu, teoriji izbire, izgo-relosti.

Posebnost tega projekta je ponujena brezplačna telefonska številka, na kateri lahko nam ali našim družinskim članom strokovnjaki pomagajo z nasveti in nam odgovorijo na vprašanja in dileme, ki se nam poro-dijo pri delu ali v zasebnem življenju. Ponujeno možnost bi bilo modro izkoristiti še bolj, kot smo jo do sedaj. (Brigita Ačimovič)

MATEJ LUNEŽNIK

FOTO:
[HTTP://WWW.CHINAICEBERG.COM/
 WP-CONTENT/UPLOADS/2009/10/
 BERG0013.JPG](http://www.chinaiceberg.com/wp-content/uploads/2009/10/BERG0013.JPG)

Obseg in trajanje bolniških odsotnosti v Sloveniji se po podatkih ZZZS vztrajno povečujeta. V Sloveniji narašča tudi število bolniških odsotnosti zaradi stresa in njegovih posledic. Stres na delovnem mestu prizadene 28 odstotkov zaposlenih v državah Evropske unije, v Sloveniji pa kar približno 45 odstotkov (Eurofound, 2010)! Ocenjujejo, da ekonomski stroški stresa na delovnem mestu v državah Evropske unije znašajo od 3 do 4 odstotke BDP. Situacija v Sloveniji je primerljiva, saj so po raziskavah znašali stroški leta 2010 približno 1,2 milijarde EUR. Toda še večji problem je t. i. prezentizem, ki pomeni, da zaposleni sicer je na delovnem mestu, vendar zaradi stresa ali kakšnih drugih težav ne dela tako dobro, kot bi lahko! Posledica – zmanjšana produktivnost.

V Sloveniji evidentiramo letno od 10 do 11 milijonov izgubljenih delovnih dni (desetletno povprečje), kar pomeni, da izostane z dela zaradi bolezni ali poškodb dnevno približno 38.500– 39.000 ljudi! To so številke, ki govorijo same zase. Najvišji odstotek izgubljenih koledarskih dni nastane zaradi bolezni mišično-kostnega sistema in vezivnega tkiva, sledijo poškodbe in zastrupitve zunaj dela, nato pa bolezni dihal, po-

Naložba v vašo prihodnost

OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
 Evropski sklad za regionalni razvoj
 Kohezijski sklad
 Evropski socialni sklad

škodbe in zastrupitve pri delu ter duševne in vedenjske motnje. Zaradi slednjih so zaposleni odsotni celo najdlje (vir: Zdravstveni absentizem v Sloveniji; zbornik primerov iz prakse 14 slovenskih podjetij, februar 2010).

Absentizem ali bolniška odsotnost

Absentizem je v bistvu le strokovni izraz za bolniško odsotnost (angl. *absence* odsotnost) in ga definiramo kot odsotnost zaposlenih z delovnega mesta zaradi poškodb, bolezni ali bolezni bližnjih (nege). Kadar delovne obremenitve postajajo nevzdržne ali pa so razlogi tudi drugačni, se zaposleni pogosto odzovejo z umikom iz delovne situacije. Bolniške odsotnosti so velik problem za večino podjetij. Pogosto izostajanje z delovnega mesta vodi do splošno nižje delovne učinkovitosti, do motenega delovnega procesa in povečanih delovnih obremenitev za zaposlene, ki so prisotni na delovnem mestu. Izostajanje z delovnega mesta lahko kaže na to, da so zaposleni izčrpani in med rednim delovnikom nimajo dovolj možnosti, da se od delovnih obremenitev dovolj odpočijejo. Pojav povzroča veliko škodo

družbi, podjetjem in na koncu seveda tudi zaposlenim. Vsi vemo, kako vpliva odsotnost kolega v službi na še dodatno povečanje obsega dela! Tako so na delu prisotni delavci še bolj obremenjeni, kar pa seveda vpliva na zmanjšano produktivnost celotnega podjetja, napake in neopravljeno delo. Z ekonomskega vidika imajo zaradi izpada rezultatov dela odsotnega delavca škodo predvsem podjetja in organizacije kot plačniki odsotnosti!

Absentizem je precej povezan z zadovoljstvom pri delu. Povečevanje zadovoljstva z delom zaposlenih in zmanjševanje pojava stresa pozitivno vplivata na zmanjšanje absentizma in obratno. Investicija v zadovoljne zaposlene je hkrati investicija v njihovo dobro počutje, zdravje in povečano produktivnost.

Na produktivnost ne vpliva le absentizem, temveč tudi prezentizem

O prezentizmu govorimo, kadar so zaposleni prisotni na delovnem mestu, čeprav bi zaradi bolezni, stresa, stiske ali drugih razlogov morali biti doma. Zaposleni so torej na delu dejansko prisotni, vendar so zmanjšano učinkoviti. Vzroke za takš-

Prezentizem je v službi vedno pogostejši in zelo škodljiv pojav

no vedenje lahko najdemo v kulturi podjetja, ki takšno vedenje spodbuja ali nagraduje, v strahu pred zmanjšanimi možnostmi napredovanja ali pa preprosto v prepričanju, da našega dela ne zmore opraviti nihče drug.

Prezentizem je skrit problem, ki dejansko ni problem motivacije, temveč prej nezmožnosti za opravljanje dela s polno storilnostjo zaradi zdravstvenih težav ali drugih motečih dejavnikov, ki slabšajo zdravje na delovnem mestu. Prezentizem znižuje produktivnost v podjetjih, hkrati pa obremenjuje sodelavce in pri njih povečuje stres in nezadovoljstvo. Je relativno nov koncept, ki se pojavlja v sferi dela in tudi v sferi izobraževanja. Prezentizem je nasproten absentizmu – odsotnosti z dela. Je pojav, ko delavec pride v službo, čeprav je bolan ali kako drugače nesposoben za delo. Raziskovalci pravijo, da to ni pretvarjanje (ko se na primer delavec dela, da je bolan, da se izogne delu) ali recimo »odklop« na delovnem mestu (namesto da bi delavec sedel pri računalniku in pisal poročilo, sicer sedi pri računalniku, a odgovarja na osebno spletno pošto). Pojem opisuje resnično zmanjšanje produktivnosti zaradi nekaterih problemov (zdravstvenih, osebnih, družinskih ...). Prezentizem je občutek delavca, da mora priti na delo, četudi je iz kakršnega koli razloga nesposoben delati dobro. Prav tako je to lahko občutek delavca, da mora delati nadure, čeprav je že preveč utrujen, da bi lahko delal dobro. Prezentizem je lahko tudi to, da delavec dela nadure, čeprav se mu obseg dela ne zdi tako velik, da bi bile zares potrebne. To delavci počnejo predvsem zato, ker so negotovi.

V prejšnji številki Aluminija je bila pomotoma objavljena napačna telefonska številka, na katero lahko pokličejo vsi zainteresirani zaposleni ali njihovi družinski člani v primeru kakršnih koli težav. Prava brezplačna telefonska številka je

080 50 54.

S klicem na telefonsko številko 080 50 54 lahko govorite s profesionalnim svetovalcem, ki vam nudi strokovno in zaupno pomoč ter vam pomaga pri reševanju vsakodnevnih težav na delovnem mestu ali v zasebnem življenju. Pokličete lahko vsak delovni dan **med 8. in 18. uro** ter **v soboto med 8. in 12. uro.**

Strah jih je namreč, da bodo ostali brez dela, če bodo šli domov, ko je delovnika konec, ali ostali doma, kadar so bolni. Ta negotovost lahko prinese tudi pojav, ko si delavec ne upa na dopust ali pa v času dopusta občasno prihaja na delo zaradi občutka, da ga potrebujejo. Seveda lahko delavci počno vse to tudi zaradi ambicioznosti, prepričanja, da je to pot, ki pelje v napredovanje, ali občutka, da bodo na tak način uspešnejši (Pickett 2010). A vseeno mnogi zaposleni to počnejo zaradi odgovornosti, lojalnosti ali pritiska nadrejenih in sodelavcev. Clark A. Marcus pravi, da je prezentizem število ljudi, ki so vseskozi prisotni v službi, čeprav delajo z okvarami in nezmožnostmi, zaradi katerih delajo manj učinkovito, kot bi sicer. Delodajalcem pa se na tak način zmanjšuje produktivnost podjetij. Angleški viri definirajo prezentizem kot prisotnost na delu ob hkratni odsotnosti z dela (angl. *at work – but out of it*).

Hemp (2004) pravi, da pri prezentizmu govorimo o pojavu, ko delavci prihajajo v službo z različnimi obolenji oziroma s kroničnimi ali občasnimi tegobami, kot so artritis, bolečine v hrbtenici, alergije, astma, migrene in druge vrste glavobolov, prebavne motnje, depresija, nespečnost, viroze, prehladi. Pretežno govori o obolenjih, ki so tipična za ljudi na vrhuncu delovne storilnosti. Progresivna bolezenska stanja (rak ali bolezn srca) prisilijo ljudi, da dlje časa izostanejo iz službe, saj take bolezn zahtevajo vso energijo in čas za zdravljenje. Vsako obolenje, s katerim pride delavec na delo, zmanjšuje njegovo delovno zmogljivost, povzročča pa zmanjšanje produktivnosti in uspešnosti pri delu. Delavec dela počasneje in pojavljanje napak je verjetnejše. Seveda pa ostaja vprašanje, kdaj je delavec toliko bolan, da mora ostati doma. Dr. Dixon (Smith 2005) pravi, da so skokovita vročina nad 38 stopinj, močno vneto grlo in močan kašelj znaki in razlogi, zaradi katerih lahko rečemo, da smo bolni, in ostanemo doma. Prezentizem postaja vse večji problem, saj raziskave kažejo, da je vse več ljudi, ki pridejo na delo tudi bolni. Drugače povedano,

vse več je ljudi, ki pridejo na delo raje bolni, kot da bi izostali. In na to zagotovo vplivajo zaostrene gospodarske razmere vsepovsod.

Raziskave navajajo še en pomemben vzrok za naraščanje prezentizma: danes je veliko več družin, v katerih sta zaposlena oba, mož in žena. Z dela potem predvsem ženske raje izostanejo, ko je treba negovati bolne otroke, ko pa so bolne same, hodijo na delo. Pa še en pereč problem tare današnjo »sendvič generacijo«: skrb za ostarele, bolne ali onemogle starše. Tudi za nepredvidljive situacije v zvezi s skrbjo za starše si – spet predvsem ženske – raje hranijo možnost izostanka z dela.

Ob tem najdemo še en dejavnik, ki vpliva na prezentizem: organizacijsko kulturo delovnega mesta. Pojem organizacijska kultura predstavlja celovit sistem vrednot, norm, predstav, prepričanj in simbolov, ki določajo način obnašanja in odzivanja na težave vseh zaposlenih in s tem oblikujejo pojavno obliko neke organizacije (Bezjak 1999). Prezentizem se pojavlja zaradi slabe organizacijske kulture in Taggart (2009) pravi, da ameriški delavci prihajajo na delo bolni, ker se bojijo, da bo drugače videti, da imajo manjši občutek pripadnosti podjetju, ali da bodo celo izgubili službo. Bolniška odsotnost pomeni tudi obremenitev za sodelavce ali pa je delavec v ogromnem zaostanku, ko se vrne na delo. Najhuje od vsega pa je, da delavec zamudi rok za oddajo svojega dela.

Prezentizem lahko sprožajo tudi delodajalci. Lahko odvrtaajo ali sankcionirajo zaposlene, ki hočejo izkoristiti zakonsko upravičeno odsotnost. To povzroči, da zaposleni pridejo v službo izključno zato, da zaščitijo svojo službo (Pickett, 2010).

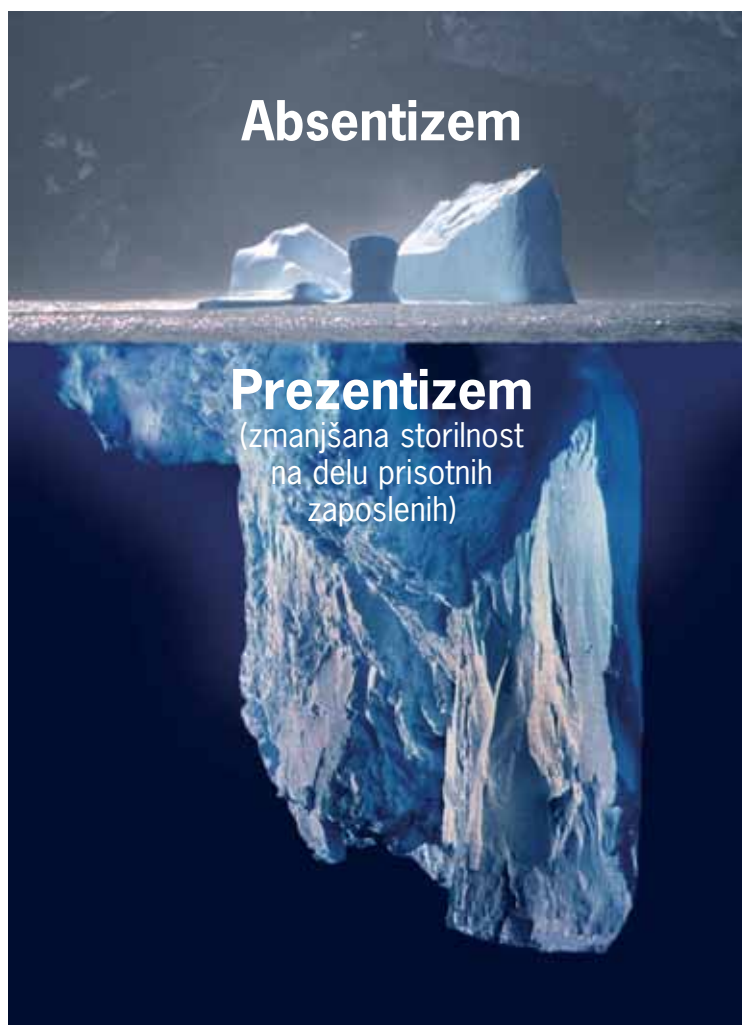
Prezentizem povzročča tudi preobremenjenost delavcev. Zaposleni poročajo, da imajo vedno več dela in vedno krajše roke. To se dogaja zlasti pri odpuščanjih, ko se delo odpuščenih delavcev razdeli med še zaposlene. Po podatkih Statističnega urada RS iz leta 2007 je 80 odstotkov slovenskih delavcev preobremenjenih z delom, z visokimi zahtevami in časovno stisko (Zveza svobodnih sindikatov 2008).

Kakšna je povezava med absentizmom in prezentizmom?

Čeprav na prvi pogled prezentizem za delodajalce ni problematičen, počasi načetja učinkovitost zaposlenih. S tem razlogom je lahko za podjetje še večji strošek kot npr. absentizem. Problem je, da lahko z vidika finančne izgube z denarno valuto največkrat merimo le učinek absentizma, torej bolniško odsotnost, medtem ko prezentizem, ki je med drugim bistveno pogostejši pojav, velikokrat težje izmerimo le z denarnimi sredstvi ali stroški. Razmerje med tema dvema pojavoma bi najbolje opisali z učinkom ledene gore: tisti del ledene gore, ki je nad morsk gladino, predstavlja absentizem, del pod vodo pa prezentizem. Podjetja pa včasih kot Titanik s polno paro plujejo, ne ozirajoč se na prežecho nevarnost!

Ukrepi za zmanjšanje absentizma in prezentizma

Na odsotnost z dela ter na zmanjšano produktivnost zaposlenih vplivajo trije glavni vzroki, ki lahko izvirajo iz organizacije dela v podjetju, zaposlenega samega ali njegovega zasebnega življenja. Iz tega izhaja, da se morajo podjetje in zaposleni sami zavedati odgovornosti pri zmanjševanju stroškov in težav zaradi obeh zgoraj omenjenih

Razmerje med obema za podjetje škodljivima pojavoma

pojavov! Podjetje seveda predvsem z ustrežno vsebino, količino in zahtevnostjo dela, ustreznimi delovnimi in ergonomskimi razmerami ter z dobrimi med-

osebniimi odnosi, zaposleni pa seveda tako, da skrbijo za svoje zdravje, da imajo karseda urejeno zasebno življenje in se tudi zavedajo svoje odgovornosti, ki

jim nalaga, da na delo prihajajo optimalno pripravljene. Predvsem pa, da poskušajo obvladovati težave in probleme ter s tem uravnavati stres, ki je, kot smo že povedali, v večini primerov glavni krivec za bolezn.

Na področju zniževanja absentizma in prezentizma lahko veliko storijo tudi različni programi za obvladovanje stresa na delovnem mestu in v zasebnem življenju. Eden izmed takih programov poteka tudi v okviru projekta PPDZ-S v vašem podjetju. Takšni programi, ki potekajo v podjetjih v kar 56 različnih državah po svetu, lahko veliko pripomorejo pri obvladovanju težav in pri zmanjševanju stiske. Seveda pa se v okviru programa podpore zaposlenim vsi sodelujoči zavedamo, da problemi, stiske in težave so bili, so in bodo! Zato je toliko bolj zlata vredna možnost tistih zaposlenih, ki so vključeni v projekt za obvladovanje stresa, da lahko pokličejo na brezplačno telefonsko številko in se praktično kadar koli ter pri kakršni koli težavi posvetujejo z nekom, ki zna oceniti, pojasniti, svetovati ali napotiti. To možnost vam nudijo profesionalni svetovalci v okviru SVETOVALNEGA TELEFONA, ki je na voljo vsem, vključenim v projekt, in tudi njihovim družinskim članom!

Bodite zdravi in zadovoljni! ■

VARGAS-AL

Ponujamo

- fizično varovanje s prisotnostjo varnostnika in prenosno, enostavno vgradljivo alarmno napravo z brezžičnimi senzorji, primerno za krajša obdobja varovanja,
- prodajamo gasilnike vseh vrst in nudimo tudi servisiranje,
- izposojamo dva različna šotora za manjše prireditve za do 100 ljudi.

Priporočamo se z vsemi svojimi storitvami.

24 ur na dan
na telefonskih številkah:

02 7995 412
041 926 303
vodja fizičnega
in tehničnega varovanja

02 7995 415
041 676 232
vodja protipožarne varnosti

02 7995 410
031 783 304
direktor

Vargas-AL, d. o. o.
Tovarniška cesta 10
2325 Kidričevo

Od hoje do teka

Kot smo že napovedali, vas vabimo, da si 1. oktobra vzamete čas in se udeležite dejavnosti, ki jih v pripravljamo okviru prireditve Zdravo Talum.

Dan bo posvečen dejavnostim, povezanim s hojo in tekom. Zagotovo je marsikdo med vami že poskušal teči, pa je tek hitro opustil, češ da je zanj to prenaporno. Pa sploh znamo teči?

Kaj je nordijska hoja? Si spet nekdo izmišlja nekaj modernega? Ste morda že poskušali hitro hojo? Kako izbrati pravo vadbo zase?

DARJA VODUŠEK

FOTO: [HTTP://WWW.KAISERWINKL.COM/UPLOADS/PICS/IMG_2301_01.JPG](http://www.kaiserwinkl.com/uploads/pics/img_2301_01.jpg)

Da si ne bomo več postavljali takšnih vprašanj, se vidimo **1. oktobra**, ko bomo nanje poskušali odgovoriti, zdaj pa začnimo s teoretičnim usposabljanjem. Tokrat nekaj besed o nordijski hoji.

Veliko užitka ob teoriji in v praksi!

http://povezave.kopa.si/nord/21_razlogi_za_nordijsko_hojo.html

Kaj je nordijska hoja?

Nordijska hoja je oblika hoje s palicami, pri kateri hodimo čim bolj naravno. To nam omogočajo posebne palice za nordijsko hojo. Gibanje rok je takšno kot pri hoji brez palic, le koraki so nekoliko daljši.

Preden se konkretno podamo v preizkušanje nordijske hoje, je dobro, da spoznamo razloge,

zakaj kot športno dejavnost izbrati ravno nordijsko hojo. Najpogostejši razlogi so:

- V gibanje je vključeno celotno telo. Največji adut nordijske hoje je dodatna obremenitev zgornjega dela telesa, tako da so aktivne skoraj vse mišice – 90 odstotkov.
- Zaradi vključenosti vseh mišic v gibanje je dejavnost lahkotna in zelo pozitivno vpliva na srčno-žilni in dihalni sistem. Pri takem gibanju zaznamo povečan razvoj kapilar po vsem telesu.
- Pri gibanju ni sunkovitih gibov, zato je možnost poškodb zelo majhna.
- Izboljša se vzorec hoje, saj koraki postanejo aktivnejši in daljši, nihanje rok izrazitejše – vse to vodi k bolj pokončni drži.
- Izboljša se splošno počutje (več energije in življenjske moči), saj se v naravi najlaže odklopimo od vsakdana in se sprostimo ter premagamo utrujenost, jezo, razdražljivost ipd.
- Je ena najboljših aktivnosti za ohranjanje telesne pripravljenosti, še posebej vzdržljivosti, moči, gibljivosti, ravnotežja in koordinacije.
- Je cenovno dostopna.

Nordijska hoja je idealna gibalna terapija za ljudi, ki so se poškodovali pri kakšni športni dejavnosti, imeli težko nesrečo ali imajo za seboj ortopedsko operacijo (npr. kolkov ali kolen). Z vadbo ne krepimo le mišičevja,

ampak lažje ponovno uskladimo delovanje rok in nog. To je zelo pomembno, saj ponavadi zaradi poškodbe varujemo določen del telesa, čeprav bi prenesel že povsem običajne obremenitve. Ker z nordijsko hojo krepimo telo, lahko celo preložimo določeno ortopedsko operacijo ali se ji v najboljšem primeru izognemo. Močno mišičevje pogosto lajša bolečine. Prav močne mišice so tiste, ki podpirajo določene dele telesa in tako razbremenijo prizadete sklepe. Učinki, ki jih boste lahko preverili tudi pri sebi, ko boste vključili nordijsko hojo v vaš vsakdan, so:

- poraba kalorij se v primerjavi s klasično hojo poveča za 20–40 odstotkov,
- srčni utrip je do 20 udarcev na minuto višji,
- poraba kisika je večja za 25 odstotkov,
- zmanjšuje ali odpravlja bolečine v vratu, ramenih in križu,
- poveča se gibljivost hrbtenice in zgornjega dela trupa,
- razbremeni obremenitve na skočni in kolenski sklep, kolk in hrbtenico za približno 25 odstotkov,
- učvrsti mišice nog in zadnjice, prsne, trebušne in hrbtne mišice.

Nordijska hoja je kljub navedenim trditvam lahkotna. To pomeni, da bomo z redno vadbo in normalnim tempom zlahka dosegli učinke, ki nam jih ponuja. ■

Udeležba na 9. maratonu Poli

SLAVKO KRAJNC
FOTO: MILAN OSTERC

Kolesarstvo se je v zadnjem času izjemno razvilo in postalo priljubljeno. Podobno priljubljen je tudi že vsakoletni maraton Poli. Ta je letos že devetič zapored potekal na letališču v Moškanjih. Sončen dan in dobra volja sta 3. septembra privabila mnogo navdušenih kolesarjev. Da je Talumova ekipa nepremagljiva, pričča število prijavljenih. Skupina se je, kot je že v navadi, udeležila tega dogodka z zavidljivim številom udeležencev, saj je na

progi 9. maratona Poli v ekipi Taluma kolesarilo kar 635 udeležencev. Izbrali so lahko krajšo ali daljšo razdaljo. Kot se za najštevilčnejšo skupino spodobi, smo prejeli tudi pokal.

Prijave na maraton smo začeli zbirati že veliko prej. Posamezniki so se prijavili na internetu, izpolnili smo tudi prijavnice. Ob osmih zjutraj na dan maratona so se na letališču začeli zbirati kolesarji. Dogodek ni le kolesarjenje, ampak je druženje vseh ljubite-

Kolo je eden izmed predmetov, ki jih je človek ustvaril že pred časom. Tudi naši kraji so znani po kolesarstvu, saj od tod, iz Sakušaka, prihaja tudi izumitelj, tovarnar Janez Puh.

ljev kolesarstva in medsebojno povezovanje. Hkrati pa je namen maratona oziroma kolesarjenja spodbuditi vse ljudi, od mlajših do starejših, da z rekreativnim kolesarjenjem krepijo športni duh ter tako prispevajo k ohranjanju svojega fizičnega in psihičnega zdravja, ki je ena največjih vrednot sodobnega časa. Da je to res, potrjuje udeležba na prireditvi, ki se je letos po izjavah organizatorjev ustavila pri 5200 udeležencih.

Ob skorajšnjem 10. jubileju maratona Poli je treba že vnaprej razmisliti o načinu prijav na prireditvenem prostoru. Zavedati se moramo, kako pomembna je gotova udeležba v primeru prijave, saj nam jo omogoča delodajalec. Poudarjam, da je naš skupni cilj druženje in vzgajanje športnega duha, zato število ni pomembno.

Zahvala za udeležbo na tako veliki prireditvi pa gre sindikatu SKEI Talum in vodstvu Taluma, ki sta nam to omogočila. ▣

Talumova ekipa je bila najštevilčnejša

Slavko Kranjc prejema pokal za najmnogičnejšo ekipo od organizatorja Reneja Glavnika (levo) in predsednika Uprave Perutnine Ptuj dr. Romana Glaserja

Nori na maraton Poli

ALEKSANDRA JELUŠIČ

Cestno kolesarjenje je v Vzhodni in Srednji Evropi ena izmed najbolj priljubljenih oblik rekreacije. Sprva je bilo kolo statusni simbol, modna muha in odlična možnost za družabno izletništvo, kasneje pa se je razširilo med vse družbene sloje in se uspešno vključilo v promet. S širjenjem

kolesarstva so nastajala prva kolesarska društva, ki so začela prirejati društvene in meddržavne tekme. Prav zaradi vedno večjega navdušenja nad kolesarstvom tudi v Sloveniji organiziramo rekreativne, polprofesionalne in profesionalne prireditve, ki počasi dohajajo organizacijsko

raven Zahodne Evrope. Vsaka prva sobota v septembru je rezervirana za največji rekreativni dogodek v Sloveniji, ki je v devetih letih privabil okoli 50.000 kolesarjev. Posebnost maratona Poli je v tem, da ne gre za običajno tekmovanje na čas, saj nagrajujejo številčnost skupin

in najstarejšega oziroma najmlajšega udeleženca. Letos je ta družabno-rekreativni dogodek privabil kar preko 5000 kolesarskih navdušencev, med njimi pa so bili tudi naši sodelavci. ▣

Treningi, tekme, treningi, tekme ...

V zadnji številki časopisa Aluminij sem predstavil Športni park NK Aluminij kot pripravljalno bazo za številne tuje ekipe, ki v poletnih ligaških premorih nabirajo nove moči v Kidričevem, in povedati moram, da sem vesel pozitivnih odzivov na vsebino prispevka. Ugotovil sem namreč, da vas zelo veliko ni poznalo naših aktivnosti na tem področju.

TONI PERNAT

FOTO: ARHIV NK ALUMINIJ

Danes se vračamo k našim fantom (in dekletom), našim ekipam, našim trenerjem. Že kar uvodoma naj pojasnim, zakaj sem dodal »in dekletom«. V svojih vrstah imamo trenutno tudi dve dekleti, ki pridno, predvsem pa enakovredno trenirata s svojimi vrstniki. Pravila namreč vele vajo, da lahko dekleta vse do starostne skupine mlajših dečkov (U-12) trenirajo in tekmujejo skupaj s svojimi »moškimi« vrstniki, ko pa prestopijo to starostno mejo, se morajo priključiti dekliškim oziroma ženskim ekipam, ki pa jih je na našem koncu žal zelo malo. Še najbliže je odlično organiziran ženski klub ŽNK Dornava, dekleta pa igrajo nogomet tudi v Cirkulanah.

Naše ekipe so ene malo prej, druge malo pozneje začele pripravljalno obdobje že v najbolj vročih poletnih dneh, seveda odvisno tudi od začetkov uradnih tekmovanj. Tako so se člani zbrali in začeli delati že 29. junija, mladinci, kadeti in starejši dečki so se jim pridružili 11. julija, vse druge mlajše selekcije pa 1. avgusta. Praktično ni bilo dneva, ko se v našem športnem parku ne bi kaj dogajalo, ne glede na to, ali je šlo za treninge ali za pripravljalne tekme. Ker je bil tudi čas počitnic, so posamezne selekcije trenirale tudi po dvakrat dnevno, pri čemer so prednjačili starejši dečki, kadeti in mladinci. Zakaj? Odgovor je preprost: zato, ker igrajo v 1. slovenskih ligah (najvišji možni rang), ker tako delajo tudi v drugih klubih, in če hočeš biti v tek-

Ekipa U 11

Ekipa U 12

movanjih konkurenčen, morać samo delati, delati in še enkrat delati. Fantje se tega zavedajo, zato je udeležba na treningih praktično stoođtotna. Prav zaradi tega je marsikatera družina morala načrtovati dopust bolj zgodaj, marsikdo pa se je dopustu tudi odrekel. Odigran je bil niz pripravljanih tekem na domačem igrišču in v gosteh, nasprotniki so bili lažji in težji, a to v tej fazi priprav ni pomembno. Glavni cilj je jase, to pa je čim boljša fizična in tehnična pripravljenost vsakega posameznika in usklajenost ekipe v celoti. Tekmovanja so se začela v skladu s tekmovalnim koledarjem Nogometne zveze Slovenije in tekmovalnim koledarjem Medobčinske nogometne zveze Ptuj. Člansko moštvo je svojo prvo uradno tekmo letošnje tekmovalne sezone v 2. slovenski nogo-

metni ligi odigralo že 6. avgusta, kadeti in mladinci so tekmovalje v 1. slovenski kadetski in mladinski ligi začeli 13. avgusta, istega dne pa so se v boj za ligaške točke podali tudi starejši dečki v vzhodni skupini 1. slovenske lige starejših dečkov. Rezultatov, doseženih v dosedanem delu prvenstev, ne bom našteval, saj so dostopni na spletnih straneh NZS, MNZ Ptuj in na naši spletni strani www.nkaluminij.net, poudariti pa želim odlične start članskega moštva in selekcije starejših dečkov, ki trenutno zasedata vodilni mesti na prvenstvenih lestvicah. Člani so v šestih krogih od možnih 18 osvojili 16 točk (5 zmag in 1 neodločen izid), starejši dečki pa so v sedmih krogih od možnih 21 osvojili 19 točk (6 zmag in 1 neodločen izid), torej nobena od obeh ekip v letošnji sezoni še ni okusila grenkobe

poraza. Nekoliko manj uspešno so letošnje tekmovalno sezono začeli kadeti in mladinci, se pa že kažejo rezultati dela in posledično vzpon na prvenstvenih lestvicah. Mlajše selekcije, ki svoje znanje prikazujejo v igrah z nasprotniki pod okriljem MNZ Ptuj, so v polnem delovnem zagonu. Treningi najmanj trikrat tedensko, tekme ob vikendih, občasno tudi med tednom, so poleg šolskih obveznosti dodatna obremenitev otrok, ne smemo pa pozabiti staršev, ki morajo žrtvovati veliko prostega časa za prevoz otrok na treninge in tekme in so, po mojem osebnem prepričanju, premalokrat omenjeni in pohvaljeni. Treningi, tekme, treningi, tekme ... Tako sem naslovil današnji prispevek, k temu pa moram dodati le še »poletni prestopni rok«, ki je tako kot vsako leto

potekal od 1. julija do 31. avgusta. Prihodi in odhodi igralcev, dvojne registracije, posojanje igralcev med klubi, sporazumi med klubi – vse to so bile moje dodatne dnevne aktivnosti v teh dveh mesecih. Če povem še nekoliko drugače: vse, kar se je športni direktor Miran Lipovac dogovoril s posamezniki in klubi, sem spravil na papir, navedeni rezultati pa potrjujejo dejstvo, da je direktor svoje delo tudi letos opravil več kot odlično. Tudi v naslednjih prispevkih vas bom seznanjal z aktualnimi dogodki v NK Aluminij, odločil pa sem se, da bom v vsaki številki obširneje predstavil posamezno ekipo našega kluba ali posameznika, ki si s svojim delom takšno predstavitev zasluži. Srečno do prihodnjic! □

REVITAL

Krizantema, roža sreče

S krizantemo se največkrat srečamo okoli prvega novembra, ob dnevu spomina na mrtve. Toda miselnost ljudi se spreminja in krizantema postaja tudi okras teras, balkonov in domačih vrtov. V Aziji ta rastlina simbolizira srečo.

Zaposlenim v skupini Talum nudimo 5-odstotni popust na vse krizanteme.

Plačati je mogoče na več načinov: gotovinsko, s kartico ali prek OD z identifikacijsko kartico.

Poleg krizantem imamo še pestro ponudbo mačeh, ciklam, nekaterih trajnic, drevnin, jesenskih nasadov, zemlje in peska za grobove po ugodnih cenah. Najdete nas na Kopaljski ulici na sedežu Vrtnarije Revital. Septembra je ob delovnikih odprto med 8. in 16. uro, ob sobotah pa med 8. in 12. uro, oktobra bo ob delovnikih odprto med 8. in 17. uro, ob sobotah pa med 8. in 12. uro. Vljudno vas vabimo, da nas obiščete in si ogledate raznolik asortiment **krizantem po akcijski**

ceni in drugo pestro jesensko ponudbo po ugodnih cenah.

Ponudba velja do 10. novembra oziroma do razprodaje zaloga.

Krizanteme sodijo med najlepše in hkrati najbolj priljubljeno rezano cvetje. Lahko so enoletnice, trajnice in tudi lončnice, ki jih gojimo zaradi barvitih socvetij. Pravi čas za cvetenje krizantem je jesen, obstajajo pa tudi sorte, ki se prodajajo v polnem razcvetu celo leto. Krizantema prihaja s Kitajske in Japonske in pripada družini *Asteraceae* – košarice. Na naših grobovih se v zadnjem desetletju pojavlja vse več krizantem v posodah, ki nadomeščajo nekdanje ikebane ali šopke rezanega cvetja. To so mnogocvetne krizanteme (multiflora). Te sorte cvetijo pozno jeseni same od sebe in jih je zato manj zahtevno gojiti. Poleg tega razmeroma bolje prenašajo dež in nizke temperature kot žlahtne, velikocvetne krizanteme.

Čas cvetenja: naravno obdobje cvetenja je jesen.

Revital

Težavnost oskrbe: rastlina je za gojenje nezahtevna.

Oskrba lončnih krizantem:

Skrbimo za enakomerno vlažnost. Rastline moramo redno zalivati, koreninska gruda pa se ne sme nikoli posušiti. V obdobju rasti in cvetenja potrebujejo veli-

ko hranilnih snovi, pozimi pa jih ne gnojimo. Gnojimo s tekočim gnojilom v koncentraciji 0,2 odstotka. Odcvetele cvetove redno odstranjujemo, ker s tem spodbujamo cvetenje.

Zaradi začetka sezone prodaje krizantem smo se odločili, da vam po ugodnih cenah ponudimo naslednje krizanteme:

- krizantema multiflora, lonček s premerom 14 cm, **2,70 evra**
- krizantema multiflora, lonček s premerom 17 cm, **3,10 evra**
- krizantema multiflora, lonček s premerom 20 cm, **3,80 evra**
- krizantema rosso, skleda s premerom 27 cm, **5,50 evra**

VITAL

Poroka v restavraciji Pan v Kidričevem

Nežne misli, sonce v srcu, veliki načrti in veliko lepih misli lahko opišejo poseben dan, dan, ki je za marsikaterega najpomembnejši v življenju. Poročni dan je poseben dan in velik za dve duši, ki sta edinstveni, neprimerljivi in posebni. To je pomemben korak v življenju, zato naj ostane v spominu mladoporočencev in povabljenih.

V želji, da bo poročni dan ostal res takšen, poskrbimo v restavraciji Pan za celostno organizacijo poroke, na dan dogodka pa v zelenem okolju pred restavracijo in njeni prenovljeni dvorani pripravimo prijeten ambient z noto domačnosti. Naši sodelavci s prijaznostjo in izvrstno postrežbo ter z odlično kulinariko razvajajo mladoporočenca in povabljene svate.

Za pripravo poročnega slavlja imamo pripravljene predloge poročnih menijev, mladoporočencema pa lahko po njihovih željah in predlogih pomagamo sestaviti lastni meni. Sodobno opremljena dvorana in sprejemna avla restavracije Pan poleg prijetnega ambianta ponujata tudi dobro multimedijško opremljenost (dvoransko prostorsko ozvočenje, scensko razsvetljavo dvorane in odra, video projekcijo na velikem zaslonu, LED-razsvetljavo in razsvetljavo z indirektno svetlobo). Dvorana ima centralno klimatizacijo in prezračevanje.

Za vse druge drobne skrbi in opomnike si skupaj pomagamo z brošuro »Poročni planer«, ki vam jo podarimo na prvem pogovoru.

Čeprav ne boste vedeli natanko, zakaj se pri nas tako dobro počutite, se spomnite, da najlepše stvari vedno nosijo v sebi delček skrivnostne čarobnosti. Med opazovanjem majhnih, drobnih stvari boste začutili, da jih je nekdo res delal in pripravil s srcem. Dovolite, da se vas ta čarobnost dotakne. Navdušeni boste, ko jo boste začutili, in tedaj se boste vedno znova vračali. Kot že mnogi pred vami.

V restavraciji Pan smo ponosni, da nam bo letos kar 20 parov zaupalo pripravo poročnega slavlja in smo lahko del njihovega poročnega dne.

Rezervacije za poroke:

Vlado Pignar, vodja gostinstva
tel.: 041 808 449,
e-naslov: vlado.pignar@talum.si

Maraton POLI Gasilska vaja

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Ferrari 458 spider

Ferrari 458 spider prinaša patentirano Ferrarijevo izvedbo odstranljive trde strehe, kar je svetovna novost za vozila s primerljivo konfiguracijo.

Doslej so Ferrarijeve spiderje pokrivalo platnene strehe, tokrat pa so zanj zasnovali popolnoma **aluminijasto** streho, ki naj bi bila v primerjavi s platneno lažja za 25 kilogramov! Namestiti jo je mogoče v 14 sekundah, oblikovno pa naj bi bila povsem usklajena s preostalimi linijami avtomobila. Trda streha se namesti pred pokrov sredinsko vgrajenega motorja in ne vpliva bistveno na aerodinamiko vozila. Prostor, ki ga streha zaseda, je dovolj majhen, da so za prednjima sedežema namestili še klopco za prtljago.

Audi A2 concept

Z izključno električno gnanim modelom A2 concept bo znamka Audi na 64. mednarodnem avtomobilskem salonu IAA v Frankfurtu spet pokazala, kako vidi električno mobilnost v prihodnosti. Ta tehnična študija je klasičen prostorski koncept na prestižni ravni, ki zagotavlja obilico prostora za štiri osebe.

/.../ Voznikov delovni prostor zaokrožajo elementi iz **aluminija**.

FOTO: [HTTP://WWW.TUNINGNEWS.NET/WALLPAPER/1024X768/FERRARI-458-SPIDER-01.JPG](http://www.tuningnews.net/wallpaper/1024x768/ferrari-458-spider-01.jpg), [HTTP://WWW.AUSMOTIVE.COM/IMAGES2011/AUDI-A2-CONCEPT-01.JPG](http://www.ausmotive.com/images2011/audi-a2-concept-01.jpg), [HTTP://WWW.HITECHREVIEW.COM/GALLERY/SAMSUNG-WAVE-3/SAMSUNG_WAVE-3_04.JPG](http://www.hitechreview.com/gallery/samsung-wave-3/samsung_wave-3_04.jpg), [HTTP://MI9.COM/UPLOADS/CAR/2967/BENTLEY-CONTINENTAL-GTC_1600X1200_49802.JPG](http://mi9.com/uploads/car/2967/bentley-continental-gtc_1600x1200_49802.jpg)

Samsung Electronics

Samsung Wave 3 je čudovit in eleganten pametni telefon, ki ima na tržišču vodilni 4-palični zaslon Super AMOLED, procesor 1,4 GHz in povezavo HSPA+ v 9,9 mm brušenem kovinskem ohišju. Kot nadgradnja stila serije mobilnikov Wave v polni kovinski obliki je Wave 3 popolna naprava za stilsko zavednega uporabnika. Izvrsno izdelana naprava iz **aluminija** s svojim vitkim, a čvrsto oblikovanim ohišjem podpira aktivni življenjski slog uporabnika.

Bentley

bo drugo generacijo »brezstrešnega« modela continental GTC uradno predstavil na prihajajočem frankfurtskem avtosalonu, znana pa je tudi že cena zanj.

Pri Bentleyu poudarjajo, da naj bi s pomočjo nove tehnologije izdelali **aluminijaste** blatnike brez varjenja.

Zahvala

*Tvoje srce je omagalo,
tvoj dih je zastal,
a spomin na tebe
bo večno ostal.*

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka in pradedka

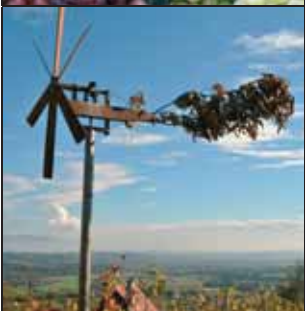
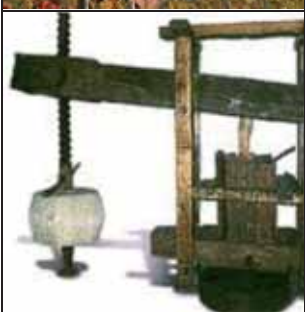
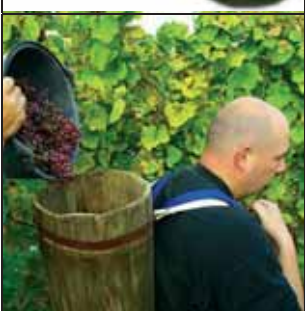
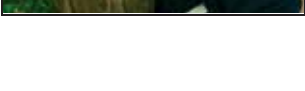
Jožefa Nemca,
upokojenca Taluma iz Podgorcev 99,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma, njegovim sodelavcem in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, nam izrekli sožalje ter darovali cvetje in sveče.

Žalujemo vsi njegovi

KRIŽANKA

SLOVARČEK: ZILPA – služkinja Jakobove žene Lee, BOTEQ – komfortni bivalnik, PUEBLI – indijansko ljudstvo na jugozahodu ZDA, ELIADES – kubanski kitarist in pevec (Ochoa, 1946), REED – ameriški pevec (Lou, 1942), ARIOSQ – krajši melodični odlomek, soroden ariji.

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA 2011	SLUŽKINJA JAKOBOVE ŽENE LEE	ANTIČNO IME OMIŠA	KOMFORTNI BIVALNIK	NEVENKA GOLC	SLOVENSKA POLITIČARKA (EVA)	ČASTNI NASLOV TURŠKIH SULTANOV	SLOVENSKA IGRALKA (KRAVANJA)					
	ZOBATA KOLESA												
	VIKTOR KORČNOJ												
	→				EDEN OD ARGO- NAVTOV				↓	↓	KUBANSKI KITARIST IN PEVEC (OCHOA, 1946)	CELJE	
	→				AMERIŠKI IGRALEC (MARLON)								
	INDIJANSKO LJUDSTVO NA JUGO- ZAHODU ZDA							PREBIVALEC IRSKE					
	RIMSKI BOG LJUBEZNI					ODLOČILNA TEKMA							
						KOLIBA							
	ALUMINIJ	NARAVNO SKRIVALIŠČE V PEČINAH	AMERIŠKI ASTRO- NAVIT (STUART, 1933-1994)	ANN BLYTH IZPARINA (REDKO)			DOMAČE ŽIVALI					HIMALAJSKA KOZA	
	SLOVENSKI PISATELJ (JOSIP, 1874- 1959)												
	GORAN KARAN							DENARNA ENOTA V MJANMARU					
	→							VERDIJEVA OPERA					
								KLICA, KAL, POGANJEK					
									HRAST Z ZELO HRAPAVO SKORJO				
	NADLEŽNA ZUŽELKA				ZNAMKA ŠPORTNE OPREME							TALUM	
					IZDELO- VALNIČA IGEL								
	ŠAHIST KASPAROV					ANDREJA ERZETIČ (VINSKA KRALJICA 2010)		MOLIBDEN					
	ALUMINIJ	IME VEČ VERSKIH VODITELJEV MOHAMEDANSKE SEKTE											
	GREGOR ŽIDAN	NEUREJENA, STRNJENA SKUPINA	SPRAVILO ŽITA S POLJA										
	PERUTNINA PTUJ			SLOVENSKA SMUČARICA (DABIČ)					SLOVENSKI VESLAČ (TUL)		TIŠINA, SPOKOJ		
	→						NEKDANJA TV NAPOJ- VEDOVALKA (OLGA)				↓	OSTER NEZVENEČ GLAS	OSEBNI ZAMEK
	→						KRAJŠI MELODIČNI ODLOMEK, SORODEN ARIJI						
							OTTO TAUBE						
	RUSKI POLITIK, NEKDANJI PREMIER (VIKTOR, 1937-2010)												
	LETALEC, PILOT								SLOVENSKA HUMO- RISTKA (PUTRIH)				

Vabilo k vpisu

Si želiš igrati nogomet?
Si mlajši od 12 let?
Bi rad uresničil svoje sanje?
Bi rad postal nogometaš?

Pridruži se nam v NK Aluminij!

www.nkaluminij.net

031 829 159 (Beno)
051 310 626 (Tone)

beno.repic@gmail.com
nkaluminij@telemach.net